

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 95

SVIBANJ
2003
5

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

IZDAVAČ:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: hps@zg.tel.hr
www: hps.inet.hr

E-MAIL UREDNIŠTVA:
hrvatski.planinar@vip.hr

UREDNIK:
ALAN ČAPLAR
SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: caplar@vip.hr

UREDNIČKI ODBOR:
DAMIR BAJŠ
DARKO BERLJAK
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MR. SC. DARKO DOMIŠLIANOVIĆ
VESNA HOLJEVAC
FARUK ISLAMOVIĆ
ZDENKO KRISTIJAN
ŽELJKA LISAK
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:
»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

Svibanj 2003
May 2003

Broj 5
Number 5

Godište 95
Volume 95

S A D R Ž A J

Darko Berljak	Pedeseta obljetnica uspona na najviši vrh svijeta	129
Zdravka Čulig	Izlet na Sveto brdo - uspon iz proljeća u zimu.	135
Zlatko Smerke	Upoznajte Dabarske kukove	138
Vlado Prpić	Dovršena grebenska markacija od Filipova kuka do Kukulina	143
Alan Čaplar	Markirati ili zaštititi - pitanje je sad.	145
Verica Thune Kostelić	Zrno do zrna	146
Miro Lay	Kako sam naučio gledati sličice na zidu	147
	Skupština HPS 24. svibnja 2003.	148
	Priznanja povodom Godine planina.	149
	Planinarske kuće i putovi	150
	Tko je što u hrv. planinarstvu: Igor Jelinić	151
	Planinarski tisak	152
	In memoriam	154
	Vijesti	156

Slika na naslovnici:

Mount Everest (8850 m), foto: Darko Berljak

- **ČASOPIS** izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- **PRETPLATA** za 2003. godinu je **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun izdavača **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obavezno treba upisati svoj pretplatnički broj koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, na isti način.
- **NOVI PRETPLATNICI**, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom ćemo im poslati uplatnicu i brojeve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primati primjerak časopisa.
- **SURADNJA:** Prilozi se mogu slati poštom, na disketi ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je 1. dan u prethodnom mjesecu (za dvobroje dva tjedna kasnije). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova**, posebno za duže priloge. **Prednost imaju** prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

PEDESETA OBLJETNICA USPONA NA NAJVIŠI VRH SVIJETA

DARKO BERLJAK, Zagreb

Prije dva desetljeća u ovom časopisu, točnije u »Našim planinama« br. 5-6/1983., objavljen je članak »Trideset godina Everesta« u kojem sam između ostalog, pun optimizma napisao: »...možda će u budućnosti to biti vrh kao danas neki u Alpama, na koji će se istovremeno penjati desetine naveza«. Bila je to prilično neoprezna izjava za planinu na koju se do tada, u trideset godina od prvog uspona na vrh, popelo samo 135 ljudi (prosječno manje od pet godišnje).

Danas, dvadeset godina kasnije, ta prognoza izgleda vrlo skromno, ako ne i smješno. Do sredine travnja ove godine na Mount Everest, najviši vrh svijeta, izvedeno je već 1564 uspona, a na vrh je stiglo 1152 ljudi. Dakle, mnogi među njima više su puta posjetili vrh, npr. Apa Sherpa čak 12 puta (sve bez uporabe umjetnog kisika). U pojedinim danima na vrhu je bilo i više ljudi, a 23. svibnja 2001. ostvarena je prava »masovka«. Tada se, naime, na vrh s raznih strana gotovo istovremeno doteturalo 88 penjača. Lijepa gužva za neki gradski trg, a kamoli za koji metar širok snježni greben na rubu svemira.

No, počnimo po nekom redu, ako takvo što uopće više i postoji na najvišem vrhu svijeta: »... Iznad nas više nije bilo uzbrdice. Pružili smo si ruke, zatim je Tenzing prebacio svoje ruke preko mojih ramena i tapšali smo se po leđima sve dok nismo ostali bez zraka. Sat je pokazivao 11 i 30.« »... Snovi su se ostvarili. Oko nas je na sve strane ležala velika Himalaja. U tom trenutku koji sam čekao cijeli život, moja gora nije bila stvar od leda i kamena, stvar bez života, već toplo, prijateljsko i živo biće.« - tako su u svojim autobiografskim knjigama, britanski hladno i suzdržano, a istočnjački profinjeno opisali svoje osjećaje Novozelčanin Edmund Hillary i Sherpa Tenzing Norgay doživljene kada su se 29. svibnja 1953., prije 50 godina, kao prvi ljudi u povijesti popeli na Mount Everest.

Ovih će se dana svečano i uz brojne uzvanike, pod nazivom »Zlatni jubilej - Konačna nirvana« obi-

lježiti u Nepal u Velikoj Britaniji, 50. obljetnica tog, ne samo najznačajnijeg planinarskog poduhvata, već jednog od važnih događaja u povijesti čovječanstva.

Što se događalo u proteklih pedeset godina na toj planini za sve one koji u tome nisu izravno sudjelovali, opisano je u tisućama knjiga, snimljeno na milijunima fotografija i na bezbrojnim metrima filmske ili magnetne vrpce. Pionirska i herojska vremena Mount Everesta davno su prošla i nikad se više neće ponoviti, ali njegova privlačnost svakim je danom veća, a sve je teže pratiti što se zbiva u njegovom podnožju, na strmim padinama i na samom vrhu.

Jedinstvenost te planine, magnet je za one koji smisao planinarstva i možda svoj životni cilj vide u

Sherpa Norgay Tenzing na najvišem vrhu svijeta 1953.

Hillary i Tensing u zadnjem logoru prije vrha

stavljanju svoje pothlađene noge na vrh najviše gore na svijetu ili u organiziranju da to netko drugi učini, ali i za one koji pod svaku cijenu žele da se njihovo ime povezuje s tim vrhom, pa makar i na krajnje bizaran način. Teško je objektivno ocjeniti što priliči, a što ne, jednom od najzanimljivijih, ali i najnegostoljubljujivih komadića Zemlje na kojoj živimo, pa je pregled u nastavku samo kratka statistika podataka, a ne i isticanje sve zastupljenijih cirkusnih zbivanja na Mount Everestu.

Edmund Hillary

Vrlo je blizu dan kada će na vrh doći 2000. čovjek, jer se u posljednje dvije godine u sezoni na njega popne između 160-180 ljudi. Samo ovog proljeća na nepaljskoj strani planine je 35 ekspedicija s oko 1500 penjača i pratećeg osoblja. Osnovni logori na nepaljskoj (5360 m) i tibetskoj strani (6500 m), iako smješteni na ledenjacima, danas su mali gradovi s vlastitim generatorima, rasvjetom, satelitskim telefonima, Internetom, kuharima, časnicima za vezu, svećenicima, čuvarima i smetlarima, ali i mnogobrojnim znatiželjnicima koji se tu nepozvani muvaju i smetaju »hrabrim osvajačima«.

Od 1921. g. kada je prva skupina engleskih penjača krenula izviđati pristup prema Mount Everestu do danas bilo je 585 ekspedicija, od toga 325 iz Nepala i 260 iz Tibeta. No, uspješno je bilo samo 266 (45 %) i to 181 s nepalske strane i 85 s tibetske strane. Na tim ekspedicijama sudjelovalo je oko 8500 penjača, pa su danas šanse svakog koji se počne penjati oko 18 % da će doći na vrh. Istovremeno su šanse da se putem zauvijek zaglavi nešto iznad 2 % (izuzetno smanjen postotak zadnjih godina, npr. sedamdesetih godina postotak je bio deset puta veći), što ne izgleda jako rizično, osim za onih 178 ljudi za koje trenutne vjerojatnosti ništa nisu značile, a do danas su poginuli na toj planini, većinom od lavina, pada ili iscrpljenosti.

Na vrhu su u pola stoljeća bili penjači iz 63 države, a najviše - više od trećine (580 od ukupno 1564 ljudi) ih je Nepalaca, gotovo svi iz naroda Sherpa. Iza njih najbrojniji na vrhu bili su Amerikanci (194), Japanci (88), Rusi (66), Britanci (59), Španjolci (50), Francuzi (47), Indijci (46), Kinezi, većinom Tibetanci (43) i Južnokoreanci (40). Hrvati imaju dva uspona (oba Stipe Božić), a jedine europske države čiji predstavnici nisu bili na vrhu su Grčka, Mađarska, Lichtenstein, BiH, Estonija, Moldavija, Andora i Malta.

Na vrh vodi 15 različitih smjerova uspona (neki od njih se u pojedinim djelovima preklapaju) od toga 6 po nepaljskoj, a 9 po tibetskoj strani. Po 13 od tih 15 smjerova do vrha se popelo samo 4 %, dok se klasičnim putem preko južnog sedla popelo 67 %, a po sjevernoistočnom grebenu 29 % svih penjača.

Rute uspona na Mount Everest (satelitski snimak NASA-e)

Tibetanci najvišu planinu na svijetu zovu *Chomolungma* (Božja majka Zemlje), Nepalci *Sagarmatha* (Vrh neba), a ostatak svijeta *Mount Everest* po izvjesnom Georgeu Everestu, šefu geodetskog ureda u Indiji. Taj je geodetski ured 1841. na sjevernom obzoru prvi puta locirao ovu planinu, a 24 godine poslije, kada je G. Everest već bio u mirovini, Englezi su je po njemu i nazvali. Visina vrha (tada 8882 m) prvi puta je izračunata 1848. godine, a 1856. godine ispravljena je na 8840 m. Tek 99 godina poslije, 1955. godine, objavljeno je da je visina 8848 m. Ta se visina većinom i danas navodi u literaturi, iako je prije nekoliko godina satelitskim mjerenjem utvrđeno da je točna visina 8850 metara.

Nakon prvog uspona Hillary i Tenzinga na vrh Everesta, taj su podvig za njima prvi ponovili Ernst Schmied i Juerg Marmet (1956.), Švicarci koje više nitko ne pamti, a slijedili su mnogobrojni penjači do današnjih dana. Prva žena na vrhu 16. svibnja 1975. bila je Junko Tabei iz Japana,

George Everest

a prvi uspon bez umjetnog kisika izveli su 8. svibnja 1978. Reinhold Messner iz Italije i Peter Habeler iz Austrije. Deset godina poslije to je uspjelo i prvoj ženi Lydiji Bradley s Novog Zelanda. Danas oko 35 % penjača s nepalske strane dolazi na vrh bez boca s kisikom, ali samo njih 10 % to se usuđuje sa sjevera iz Tibeta, jer je tamo takvo što, zbog brojnih razloga, puno opasnije.

Do danas neponovljivi solo, prvenstveni, uspon u alpskom stilu, po monsunu i bez uporabe umjetnog kisika izveo je Reinhold Messner 1980. godine sa sjevera. Iste godine, prvi koji se na vrh popeo u kalendarskoj zimi (u veljači) bio je Krzysztof Wielicki iz Poljske, a prvi bračni par na vrhu bili su Andrej i Marija Štremfelj iz Slovenije 7. listopada 1990. godine. Prvi sin koji je došao na vrh bio je Peter Hillary, 37 godina nakon svog oca Edmunda, a prvi puta neki otac i sin zajedno su bili na vrhu 7. listopada 1990. Bili su to Jean i Zebulon Roche iz Francuske, koji su nakon uspona s južnog sedla odletjeli u dolinu padobraskim jedrima. Prvi je s vrha tom napravom poletio dvije godine ranije, također Francuz, Jean Marc Bovin na nepalsku, a opet Francuzi, točnije

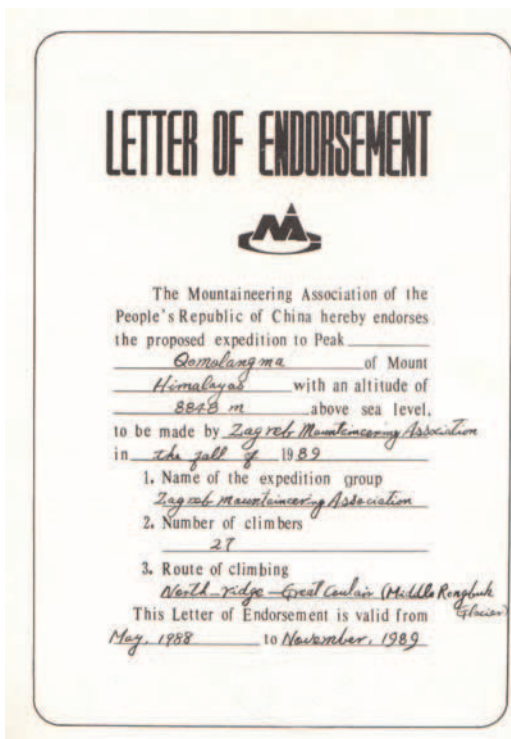
jedan bračni par to je učinio 2001. godine na tibetsku stranu planine. Prva braća (Baski) na vrhu bila su 1990. g. Alberto i Felix Inurratequi.

Prvi koji se 15. svibnja 1992. »švercao« na vrh ne plativši dozvolu i koji je po planini nikoga ne pitajući koristio tuđu opremu i šatore, bio je Škot Jonathan Pratt. On je poslije priveden, a pušten je tek nakon plaćanja velike globe. Najbrže na vrh sa sjevera (startao je iz Osnovnog logora na 6500 m) za 16 sati i 45 minuta došao je 1996. godine Hans Kammenlander iz Italije, s vrha se skijao, a pojedine suhe dijelove u silazu je prehodao. Prvi neprekinuti skijaški silaz s vrha do Baznog logora na nepaljskoj strani izveo je 7. listopada 2000. godine Davo Karničar iz Slovenije. Pola godine poslije s vrha po sjevernoj strani to je uspjelo Stefanu Gattu iz Austrije na snowboardu, no i on je pojedine djelove prehodao. Neprekinuti snowboard-silaz po toj strani prvi je izveo Francuz Marco Siffredi iste godine.

Najbrži uspon s juga (iz Osnovnog logora na 5360 m) izveo je za 16 sati i 56 minuta Babu Chirri Sherpa 2000. godine. On je ujedno i čovjek koji je 6. svibnja 1999. najdulje boravio na vrhu (21 sat) i na njemu čak prenoćio u šatoru. No, nije spavao, bojeći se da se nikada više neće probuditi, jer nije koristio kisik iz boca. Te godine, ali i četiri ranije na istim ekspedicijama Babu Chirri popeo se dva puta na vrh u razmaku od samo nekoliko dana. Nažalost, poginuo je 26. svibnja 2001. godine u okolici Logora 2 na 6400 m, na jednom od najsigurnijih mjesta na Everestu.

Amerikanac Erik Weihenmayer prva je slijepa osoba koja je došla na vrh (naravno, uz pratnju) 2001. godine. Te godine na vrhu je bio i najmlađi - Tshiri Sherpa star samo 16 godina (taj rekord ga je koštao nekoliko prstiju na ruci), ali i najstariji čovjek - Sherman Bull iz SAD-a 25. svibnja 2001. s navršenih 64 godine. Najstarija žena na vrhu 22. svibnja 2000. bila je Anna Czerwinska iz Poljske, tada stara 51 godinu.

Jedina obitelj čije su tri generacije bile na vrhu je ona poznata s početka priče - Tenzing. Norgay je bio prvi 29. svibnja 1953., njegov sin Jamling 23. svibnja 1996., a unuk Tashi došao je na vrh Everesta 23. svibnja 1997. godine. Uza sve te rekordere, svakako treba spomenuti Tibe-

Dozvola za Zagrebačku ekspediciju 1989. godine

Dozvola za Hrvatsku alpinističku ekspediciju na Everest 1997. godine

tanca Karsang Tendupa, tzv. »Yak drivera« (nomada koji vodi jakove prilikom transporta opreme u Osnovni logor na sjevernoj strani), a kojeg je vođa jedne komercijalne ekspedicije nagovorio da navuče penjačku opremu. Premda se nikada prije nije penjao, on je uspio doći na vrh 23. svibnja 2001. godine.

Najskuplja ekspedicija (japansko-nepalsko-kineska) stajala je 10 milijuna dolara, a dosad je i jedina koja je imala izravni TV prijenos uspona na vrh i s njega 5. svibnja 1988. Najnekulturniji događaj zbio se 10. svibnja 1993., kada su se na Hillaryovoj stubi 70 metara od vrha zbog svađe o prednosti (oni koji idu gore ili oni koji silaze) na fiksnim užetima na tom uskom dijelu, žestoko potukli Indijci, Korejanci i Japanci.

Jedini čovjek koji se do danas popeo svih Everestovih 8850 visinskih metara je Australac Tim Macartney Snape, koji je zaronio u Bengal-skom zaljevu, te nakon što je izašao iz mora, na leđa natovario svu potrebnu opremu i pješice otišao 400 km do Mount Everesta (putem je sve rijeke i potoke preplivao ne koristeći mostove), a na vrh se popeo 11. svibnja 1990. godine. Nešto slično izveo je Goran Kropp koji je biciklom vozeći svu potrebnu opremu krenuo iz Švedske, došao u Nepal, popeo se samostalno na vrh i biciklom se nakon godine dana vratio odakle je i krenuo.

Prvi ljudi koji su otišli iz jednog, a spustili se u drugi Osnovni logor na Everestu bili su 5. svibnja 1988. Tibetanac Tsering Dorje (krenuo je s tibetske, a spustio se na nepalsku stranu), a u obrnutom smjeru to je uspjelo Kinezu Rinquing Puncogu. Najveća tajna Everesta i dalje ostaje do koje visine su došli i zašto su poginuli 8. lipnja 1924. legendarni George Mallory i Andrew Irving. Zadnji puta viđeni su na visini od 8580 metara.

Najveće nesreće na Everestu dogodile su se 7. lipnja 1922. (5 Sherpa poginulo u lavini), 5. travnja 1970. (6 Sherpa poginulo ispod srušenog seraka), 9. rujna 1974. (5 Francuza i jedan Sherpa od lavine), 27. svibnja 1989. (5 Poljaka od lavine). Najpoznatija nesreća dogodila se 10. svibnja 1996., kada je petoro penjača (2 Novozelčanina, 2 Amerikanca i 1 Japanka, od kojih su dvojica bili vođe komercijalnih ekspedicija) nastradalo zbog krive logistike i uobičajnog popodnevnog nevremena). Osim njih, tada je bilo i mnoštvo promrzlih, a dvojicu s najtežim povredama spasio je s visine 6100 m nepalski potpukovnik Madan K. Chetri 13. svibnja 1996. upravljajući helikopterom »Puma«. Tom prilikom on je izveo izuzetno rizično najviše prizemljenje i uzlet nekom letjelicom u povjesti.

Mnogi dušobrižnici galame po svijetu kako je Mount Everest prilično onečišćena planina s puno smeća, ostavljenih užeta, poderanih šatora

i praznih boca s kisikom. Međutim, istina je dosta drugačija. Obvezni depoziti i kazne za ostavljanje smeća u vrlo su visokim dolarskim iznosima i svake godine na obje strane djeluje po nekoliko dragovoljnih ekspedicija koje većinom skupljaju stare otpatke, jer se novi više ne ostavljaju, a već je s planine sneseno nekoliko tisuća praznih boca za umjetni kisik. Vrlo strogo se kontrolira obavljanje velike i male nužde, npr. na nepalskoj strani to se mora činiti u posebne vreće, koje svakodnevno posebno plaćeni nosači nose s ledenjaka i zakapaju u zemlju dan hoda od Osnovnog logora.

Što će se događati na Everestu u sljedećih 50 godina do proslave 100. obljetnice prvog uspona, ovog puta neću prognozirati. Planinarski domovi,

žičare, markirani i osigurani putovi? Ne vjerujem, možda samo sve luđi i luđi rekordi, npr. uspon natraške, s rukama u džepovima, utrke juniora ili veterana i slične bedastoće.

U Nepal u i u Tibetu, šire područje Mount Everesta je nacionalni park. Na obje strane vodi se velika briga o najvišoj planini na svijetu. Uostalom, osim dva-tri tjedna u svibnju i koji dan početkom listopada kada su najpovoljniji vremenski i klimatski uvjeti za uspon, Chomolungma ili Sargamatha samuje pokrivena snijegom i ledom na isti način kako to čini posljednjih 10 milijuna godina, od kada je igrom tektonskih procesa postala najviša planina na ovom planetu. A sve govori da će to i ostati još nekoliko milijuna godina.

HRVATI NA MOUNT EVERESTU

Kao i mnogi drugi narodi, Hrvati su također sudjelovali u događanjima na najvišoj planini svijeta. U ekspedicijama na Mount Everest sudjelovalo je ukupno 29 Hrvata, a najistaknutiji je Stipe Božić iz Splita. Popeo se na vrh 15. svibnja 1979. po prvenstvenom smjeru po Zapadnom grebenu kao član 5. JAH0, a u toj je ekspediciji iz Hrvatske sudjelovao i Vladimir Mesarić. Stipe Božić bio je i član Makedonske ekspedicije 1989., kada se po drugi put popeo na vrh 10. svibnja po klasičnom smjeru s nepalske strane (u to doba bio je drugi Europljanin kojem je uspjelo dvaput doći na vrh), te član Slovenske ekspedicije s tibetske strane 1996. godine.

Darko Berljak iz Zagreba vodio je dvočlanu izvidnicu na sjevernu stranu Everesta 1988. godine, te bio vođa Zagrebačke alpinističke ekspedicije po Velikom kuloaru 1989. godine (u to vrijeme na Everest su se u pravilu organizirale nacionalne ekspedicije, a ta je bila prva gradska). U njoj je sudjelovalo 28 članova (20 iz Hrvatske). Osam godina poslije, 1997. bio je opet vođa, tada Hrvatske alpinističke ekspedicije 1997. po sjeveroistočnom grebenu Mount Everesta (19 članova, 11 iz Hrvatske). Tada su dva člana došla na vrh (Franc Pepevnik kao prvi Slovenac sa sjeverne strane i Pavle Kozjek kao prvi i dosad jedini Slovenac koji se popeo na Everest bez uporabe umjetnog kisika).

Na tih šest ekspedicija na Everest hrvatski penjači postigli su sljedeće visine: Stipe Božić, vrh 8850 m '79 i '89; Danko Petrin 8350 m '97; Branko Šeparović 7800 m '97; Mario Bago 7700 m '89, Ni-

Stipe Božić 1989. na Mount Everestu

noslav Kurtalj, Darko Dular, Velimir Barišić, Edin Alikalfić, Krešimir Crnić, Davor Butković, Tin Ilakovac, Ranko Žnidarić, Berislav Mokus i Božica Papeš Mokus 7200 m '89 (sve Veliki kuloar); Vladimir Mesarić 7200 m '79 (Zapadno rame); od 6550 do 7200 m '97 g. (sjeverni greben) Alen Klabot, Dražen Pezer, Hrvoje Kamenjarin, Igor Cindrić, Mario Rodeš, Dubravko Marković, Gordon Jović, Darko Berljak; od 5550 do 6200 m '89 (Veliki kuloar), Jerko Kirigin, Zdenko Anić, Dragutin Baruškin, Željko Gobec, Mario Salleto, Neven Fantov.

IZLET NA SVETO BRDO - USPON IZ PROLJEĆA U ZIMU

ZDRAVKA ČULIG, Samobor

Gotovo u pravilu naši izleti započinju zadnjim dogovorom u četvrtak navečer i polaskom u petak poslije posla. Zrinka i ja dolazimo iz Zagreba, Heć iz Stobreča, a ovaj se put sastajemo u Starigradu Paklenici. Uz obavezno prepričavanje svega što se događalo u posljednje vrijeme u planinarskim krugovima, dižemo šator na plaži i uvlačimo se, nas troje u šator za dvoje, i tonemo u san slušajući udaranje valova o obalu.

Ujutro pospremanje i polazak. Polazište su Modrići, a cilj nam je Sveto brdo. Vrijeme je prekrasno, nigdje nema ni oblaka i pogled preko Ravnih kotara i preko masleničkog i virskog mosta seže do Dugog otoka.

Bademi u cvatu

foto: Zdravka Čulig

Prelazimo nekoliko velebitskih »stuba« da bismo s mora uopće dosegli neku visinu. Susrećemo pastira s dva konja i dva ždrebeta kako

Proljeće na Libinju

foto: Zdravka Čulig

silaze, noseći ovcama kukuruz. Nevjerojatno je kako konji sigurno idu uskom i strmom stazom. Put nas vodi kroz napuštene zaselke. U jednom od njih posvuda leže dijelovi peći na drva i kuhinjski pribor. Kamene kuće bez krova, samo gole grede. Uvijek me hvata tuga kad vidim da nema ljudi i da propada nečiji rad. Kako li su ljudi nekad teško preživljavali, a mi se danas žalimo da nam nije dobro. Svatko bi povremeno trebao otići vidjeti kako su ljudi tek mukotrpnim radom mogli opstati.

Sveto brdo - zima ili proljeće?

foto: Zdravka Čulig

Oduševljava nas pogled na Sveto brdo. Oko nas sve cvate, ljubičice, šafrani, zlatice, bademi, a velebitski se vrhovi bijele pod snijegom. Malo se odmaramo i uživamo u vidiku.

Na Libinju nailazimo na stado konja koje s poštovanjem zaobilazimo i pažljivo tražimo marke, jer staza ide jako južno uz rub polja, tako da smo već pomislili da skrećemo za Dušice. No, napokon put skreće na sjeverozapad prema Vlačkom Gradu. Uz put nailazimo nenadano na izvor

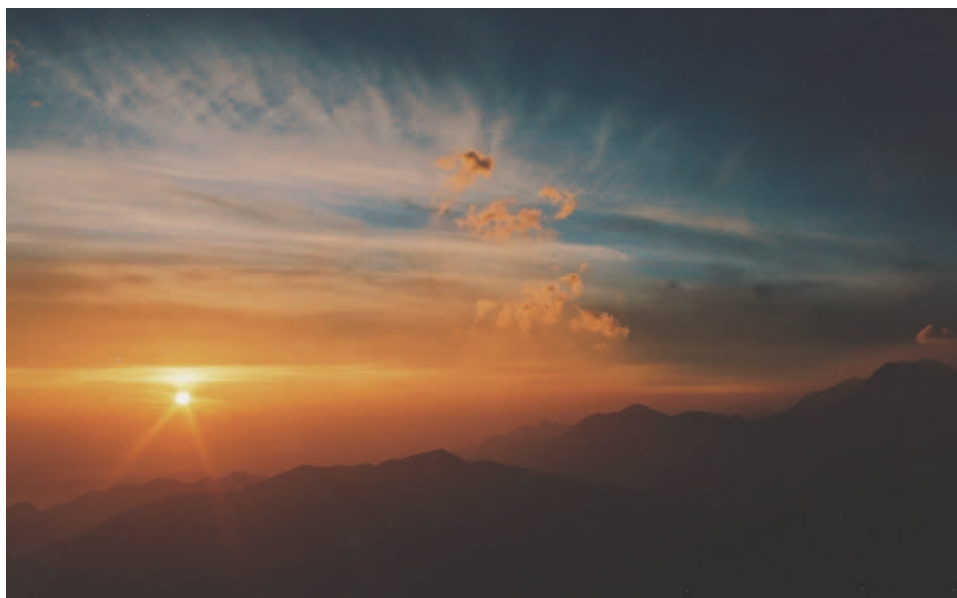
prekrasne čiste vode iz kojeg čak teče potocić: »Pećica od 0-24« piše, i mi sa zadovoljstvom punimo svoje boce. Oko izvora stoji više rastrganih drvenih kutija i ostaci nastambe: tu je bila naša vojska za vrijeme rata.

Činilo nam se da s puta vidimo i sklonište, no poslije se pokazalo da su to bile samo puste želje. Još se trebalo dosta penjati, prijeći dio crvene zemlje i olovnih stijena s pogledom na Orljaču, koja još čeka da je svladamo, ali neki drugi put.

Nad Paklenicom

foto: Zdravka Čulig

Suton na Vlaškom Gradu

foto: Zdravka Čulig

Stižemo do razine snijega. Napokon prijevoj, vrh Vlaški Grad lijevo i krov skloništa pred nama. Nitko od nas nije još bio tu otkad je sklonište obnovljeno. Ložimo vatru i slažemo ležaj. Sami smo, dečki iz Zadra nisu došli, a mi uživamo u zalasku sunca i spuštanju mraka. Anića kuk se zadnji gubi u sumraku.

Kako je noću puhalo, povremeno mi se činilo da će vjetar odnijeti krov, ali je ujutro vjetar prestao i svanuo je vedar dan. Na vrh krećemo rano. Malo iznad skloništa navlačimo dereze i krećemo po marki oprezno dalje, jer se derezama koristim prvi put a i s cepinom baš nemam nekog iskustva. Dolazimo do prvoga prijevoja, odakle puca pogled na Sveto brdo. Oduševljena sam! Oko mene samo snijeg i led, izgleda kao da smo u Himalaji. Još jučer smo ležali među šafranima, a danas planinarimo u pravim zimskim uvjetima. To je ono što je u Hrvatskoj čarobno: u jednom danu možeš biti na moru, doći do prekrasne vegetacije i uspeti se do zasnježanih vrhova.

Slijedimo marku, pažljivo hodamo koristeći se cepinom na kosinama od 45 stupnjeva. Vidim da Heć pažljivo prati što radimo, ali i sumnjičavo gleda smjer kojim se krećemo, jer idemo previše lijevo, na zapad. No, napokon shvaćamo da smo zapravo na putu prema Ivinih vodicama, pa pokušavamo pronaći najlogičniji uspon za vrh. Ali

nakon više pokušaja i obilaženja, pa i spuštanja, postaje jasno da moramo natrag. A natrag je jednako teško i sporo kao i naprijed. U ledu se vide samo ubodi šiljaka dereza i cepina.

Raspravljamo što učiniti. Još nikad nisam bila na vrhu, a njih dvoje samo po magli, kad je orijentacija bila loša, i nitko ne zna kuda ide staza na vrh. A kartu smo ostavili u autu. Nakon tri sata ponovno se nalazimo na onom istom prijevoju odakle smo i krenuli. Snijeg je već omekšao i puni naše dereze, a i poneki oblačić je već na nebu. Dogovor pada: sunčanje na snijegu, uživanje u pogledu, a vrh ostaje za neki drugi put.

Ne možemo vjerovati koliko je spust dug. Divimo se sami sebi kako smo se uopće popeli. Kod konja je ovaj put i pas, koji uopće ni ne diže glavu zbog nas: nismo mu ni malo zanimljivi. - Možda zato što nismo osvojili vrh - mislim ja i grizem se.

A što su nam tek rekli u društvu kad su čuli kako smo u idealnim uvjetima »promašili« vrh! Morali smo se zakleti da nećemo više nikad ići bez karte, da nećemo prekasno kretati ujutro na uspon, ni ići ako prije nismo pitali one koji su već bili. I eto, možda nije bilo pametno priznati sve to, ali bar znamo da moramo ponoviti gradivo. A to nam neće biti teško.

UPOZNAJTE DABARSKE KUKOVE

Pregled planinarskih staza

ZLATKO SMERKE, Varaždin

Mjesec dana preostaje do održavanja Dana hrvatskih planinara na Baškim Oštarijama (14. i 15. 6. 2003.), na razmeđi srednjeg i južnog Velebita.

Kroz Baške Oštarije prolazile su tri ceste koje su povezivale Gospić i Karlobag: najstarija tzv. Karolinska cesta, građena otprilike od 1730. do 1735.; novija Terezijanska cesta, građena od 1774. do 1776.; te Knežićeva cesta, građena od 1844. do 1851. (cestu je tri godine poslije Knežićeve smrti 1848. g. dovršio njegov suradnik S. Kekić). Malo modificirana trasa Knežićeve ceste koristi se i danas. Nakon izgradnje nove ceste, starije su napuštane i od njih su sačuvani samo dijelovi (dio Terezijane nedavno je uređen u poučnu stazu).

Područje Dabarskih kukova i Dabara predstavlja jugoistočni dio srednjeg Velebita. Taj dio Velebita karakteriziraju krševiti grebeni na po-

tezu od Bačić kuka do Ljubičkog brda, kojima dominiraju vapnenačke gromade, monolitne stijene, kukovi i tornjevi različitih visina i oblika. Tomu treba pridodati travnate grebene Ljubičkog brda i Metle, te šumoviti Crni vrh. S druge strane oštarijske ceste nastavljaju se nešto pitomiji grebeni južnog Velebita, uglavnom kamenjarski travnjaci Debelog kuka, Jelarja, Sladovačkog brda i Velikog Sadikovca.

S obje strane cestovnog pravca Gospić - Karlobag, postoji mreža zanimljivih markiranih staza, svojevrsna ponuda za rekreativno pješačenje ili izvođenje težih tura. Radeći već niz godina na planinarskoj kartografiji Velebita dobio sam uvid u mrežu markiranih i nemarkiranih staza koje danas nestaju u sitnom raslinju krša. Kako u dosad izdanim planinarskim vodičima nisu potpuno obrađene markirane staze tog prostora, neće biti naodmet predstaviti to područje svim onim planinarima i posjetiteljima koji ga žele upoznati. Dabarski će kukovi, zbog svoje atraktivnosti, sigurno mnoge privući.

Za one koji se žele zadržati više dana, boravak i smještaj mogu naći u planinarskom domu »Prpa« (nedaleko od Kubusa, odnosno tunela i prijevoja Stara vrata), planinarskoj kući »Ravni Dabar« ili u hotelu »Velebno« u Oštarijama.

Mreža planinarskih staza prikazana je na kartografskoj skici uz ovaj tekst, kao i popisom planinarskih staza s bitnim podacima o težini (*VU-vrijeme uspona*, *DP-dužina staze*, *VR-visinska razlika*, *visina uspona*, *T- težina staze*).

ZNAMENITOSTI PODRUČJA

Osobitost su vapnenački kukovi raznih veličina i oblika koji u grebenskom nizu čine odvojene monumentalne skupine odvojene većim i manjim ulegnućima - prijevojima. Tome treba dodati koritaste doline zvane Dabri. U proljeće i ljeti, kada sve ozeleni, iz zelene podloge ne-

Na vrhu

foto: Zlatko Smerke

Prijevoj Alaginac

foto: Zlatko Smerke

stvarno strše vapnenački obelisci nevjerojatnih oblika. Najatraktivnije skupine su Bačić kuk i Kukaline, zatim Vranji kuk, Žuti kuk i Kiza, te Grabar i Medvjedi kuk kod Ljubičkog brda. Tu se susreću razne zanimljive tvorevine: kameni mostovi, prodori u obliku prozora, izbrazdane vapnenačke plohe, blokovi stijena raznih oblika, vitki tornjevi, ljsuke, oštri i nazubljeni bridovi.

Biljni pokrov s brojnim endemskim biljnim vrstama druga je znamenitost Kukova. U proljeće, od travnja pa do srpnja, biljni pokrov je u punom cvatu, pa je to i najprikladnije vrijeme za posjet.

ALPINISTIČKI LOKALITETI

Svojom građom i pristupačnošću Dabarski kukovi pružaju bezbrojne mogućnosti za alpinističke uspone. Čvrsta stijena s raznolikim reljefnim detaljima penjaču omogućava sigurno i estetsko penjanje. Tornjevi, kamini, pukotine, uski procjepi, uz čvrstoću i glatkoću, glavna su obilježja stijena. Visina im je od 30 do 80 metara. Najviše su u području Bačić kuka gdje dosežu do 80 m, potom u predjelu Kiza - Žuti kuk 50 - 60 m visine, Čelincu i Rujičinom kuku do 100 m, Božinom i Filipovom kuku oko 40 m. Do sada je klasično ili spitovima ispenjano više desetaka smjerova u Bačić kuku, Rujičinom kuku i Čelini. Zbog svoje glatkoće stijene su prikladnije za primjenu nove tehnike - opremanje smjerova spitovima.

ZIMSKJE SKIJAŠKE TURE

Snježne prilike na prostoru Baških Oštarija i Dabarskih kukova vrlo su promjenljive. Zimi napadaju veće količine snijega, a isto tako brzo nes-taju u naletima juga. Na prijevojima zimi puše snažna bura koja stvara velike nanose, pa su česti zastoji u prometu. Na padinama okrenutim prema Lici snijeg se duže zadržava.

Skijaške ture uglavnom treba birati po trasama markiranih planinarskih staza, prema snježnim prilikama i vremenskim uvjetima.

Skijaška staza sa žičarom na padinama Sladovačkog brda je u funkciji kad ima snijega.

BRDSKI BICIKLIZAM

Područje Baških Oštarija ishodište je nekoliko šumskih cesta prema unutrašnjosti srednjeg Velebita. Dabarske kukove presijecaju dvije ceste: preko prijevoja Dabarska kosa i grebena Ljubičko brdo - Vršeljci. One se spajaju na uzdužnu cestu Jadovno - Kalanjeva ruja - Položine - Kugina kuća. Od Kugine kuće preko Budakovog brda, Skorpovca i Duboko povrh sela Ledenika, probijena je lani nova cesta koja zao-kružuje vrlo atraktivnu ponudu za vožnju biciklom. Isto tako, nekoliko terenski težih putova pogodno je za ekstremne vožnje.

POPIS PLANINARSKIH STAZA

DIONICA VELEBITSKOG PLAN. PUTA (VPP)

VPP. Dionica VPP, Premužičeva staza. SKORPOVAC, 960 m - JELINIĆA PLAN - DABARSKA KOSA 943 m

VU-2h30', DP-8 km, VR-50 m, T-SN3

Odvojak za Bašič kuk vidi br. 34

VPP. Dionica VPP, Premužičeva staza. DABARSKA KOSA, 943 m - VELIKI PAPRATNJAK - PRPIĆ POLJE - »PRPA« ili STUPAČINOVO - HOTEL VELEBNO

VU-2h30', DP-8 km, VR-100 m, T-SN1

ISHODIŠTE PL. DOM »PRPA«

- »PRPA« - OŠTARIJSKA VRATA (Ura, Kubus), 928 m - BASAČA, 1089 m - »PRPA«, pl. dom
VU-1h30', DP-2,2 km, VR-165 m, T-L2
- »PRPA« - PRPIĆ POLJE - BADANJ, 1164 m - »PRPA«, pl. dom
VU-1h30', DP-3,2 km, VR-234/234 m, T-L2
- »PRPA« - PRPIĆ POLJE - PRPIĆ DULIBA - MALI PAPRATNJAK - ŠKRIBINA, prijevoj - VRANJI KUK, 1121 m - ŠIROKI KUK, 1081 m - BUTINOVAČA, 1127 m - BAČIĆ KOSA - DABARSKA KOSA
VU-4h, DP-6,6 km, VR-300 m, T-SN3, alp. d.
- »PRPA« - PRPIĆ POLJE - ŽUTI KUK, 1180 m - KIZA 1274 m
VU-2h30', DP-2,5 km, VR-360 m, T-L3.A
- »PRPA« - OŠTARIJSKA VRATA (Ura, Kubus), 928 m - DEBELA KOSA, 972 m, - ŽDRILO, prijevoj - JELARJE 1179 m - SLADOVAČKO BRDO, 1241 m - VELIKI SADIKOVAC.
VU-4h20', DP-7,6 km, VR-540/100 m, T-SN3
- Kružna staza, prilaz VPP-u. »PRPA« - OŠTARIJSKA VRATA (Ura, Kubus), 928 m - ŽDRILO, prijevoj - RAVNA DRAGA - RIFIŠTE, Konjsko, bunar - KLANAC - KLJAJINA DOLINA - JURKOVA DOLINA - SLADOVAČA - HOTEL VELEBNO
VU-4h, DP-10 km, VR-450/500 m, T-SN3
- »PRPA«, pl. dom - IVANOVA DRAGA - LEDENIK - KUČIŠTE - VELINAC, 965 m
VU-2h40', DP-8 km, VR -420/420 m, T-SN3

Škrbina

foto: Zlatko Smerke

ISHODIŠTE HOTEL »VELEBNO«

9. Poučna staza »Terezijana«. HOTEL VELEBNO - ŽDRILO, prijevoj - RAVNE DRAGE - KONJSKO - ŠUŠANJ
VU-2h, DP-6 km, VR-240/240 m, T-L3
10. HOTEL VELEBNO - STUPAČINOVO, Vrelo Petrovac - KAMENICA - KUK OD PEĆICA - KIZA.1274 m
VU-1h50', DP-3,6 km, VR-380 m, T-SN1
11. HOTEL VELEBNO - STUPAČINOVO, Vrelo Petrovac - KIZA, 1274 m
VU-1h20', DP-3 km, VR-360 m, T-SN1
12. HOTEL VELEBNO - STUPAČINOVO, Vrelo Petrovac - KAMENICA - PRPIĆ KOSICA, prijevoj - MEDVJEĐI KUK - KUK OD KARLINE PLANE, 1334 m - LJUBIČKO BRDO, 1320 m
VU-1h40', DP-5,4 km, VR-400 m, T-SN2
13. GREBEN PRPIĆ KOSICA, prijevoj - VRŠELJCI, 1212 m - KUK OD ŠPILJIĆ PLANE, 1232 m - ALAGINAC (Lag-inac), prijevoj - GRABAR, 1270 m - MALA KOŠENICA, prijevoj - KUK OD PEĆICA - KIZA, 1274 m - ŽUTI KUK, 1184 m - VRANJI KUK, 1121 m - ŠKRIBINA, prijevoj
VU-4h30', DP-5 km, VR-400/450 m, T-N1,alp.d.
14. HOTEL VELEBNO - RIPIŠTE - LJUBIČKO BRDO, 1320 m, + varijanta
VU-1h30', DP-3 km, VR-410 m, T-SN1
15. HOTEL VELEBNO - RIPIŠTE - FILIPOV KUK, 1080 m - LJUBIČKO BRDO, 1320 m
VU-2h, DP-5,5 km, VR-410 m, T-SN2
16. HOTEL VELEBNO - RIPIŠTE - METLA, 1288 m - JADOVNO
VU-1h40', DP-4,5 km, VR-380 m, T-SN1
Silaz do Jadovna 1h20', uspon oko 2h20' do vrha Metle
17. HOTEL VELEBNO - KAMENICA - ALAGINAC, prijevoj - CRNI DABAR - RAVNI DABAR, pl. kuća
VU-3h, DP-8 km, VR-250/450 m, T-SN2
18. HOTEL VELEBNO - SLADOVAČKO SEDLO - SLADOVAČKO BRDO, 1214m - VELIKI SADIKOVAC, 1286 m
VU-2h40', DP-4,5 km, VR-480/80 m, T-SN1
19. HOTEL VELEBNO - SLADOVAČKO SEDLO - SLADOVAČA - VILJEVA STAZA - VELIKI SADIKOVAC, 1286 m - MANJI VRH, 1280 m
VU-2h30', DP-4,5 km, VR-490/150 m, T-SN2
20. HOTEL VELEBNO - TAKALICA, prijevoj - GLAVIČICE, VELIKI SADIKOVAC, 1286 m - MANJI VRH, 1280 m
VU-1h40', DP-4 km, VR-390 m, T-SN2
21. HOTEL VELEBNO - TAKALICA, prijevoj - CRNE GREDE, 1083 m - BUKOVI VRH - CRNI VRH, 1197 m - HOTEL VELEBNO
VU-3h, DP-8,5 km, VR-370/370 m, T-SN2

ISHODIŠTE RAVNI DABAR

30. RAVNI DABAR, pl. dom - DABARSKA KOSA - BUTINOVAČA, 1127 m - ŠIROKI KUK, 1081 m - BUKOV DOLAC - RAVNI DABAR, pl. dom
VU-2h20', DP-4 km, VR-390/390 m, T-SN1
33. RAVNI DABAR, pl. dom - DOŠEN DULIBA - BAČIĆ DULIBA - KORITA, Bačić dolac - RIPINOVAC, prijevoj - BAČIĆ KUK, 1304 m - BUDAKOVO BRDO, 1317 m
VU-3h, DP-6,5 km, VR-750/150 m, T-SN3
34. Dionica VPP. RAVNI DABAR, pl. dom - DABARSKA KOSA - KAPLJUV - BAČIĆ KOSA - RIPINOVAC, prijevoj - BAČIĆ KUK, 1304 m
VU-2h30', DP-4,5 km, VR-510 m, T-SN3

35. RAVNI DABAR, pl. dom - RUJIČIN KUK, cesta - VISI-BABA, 1160 m - BAČIĆ KOSA, prijevoj
VU-2h, DP-3 km, VR-430/70 m, T-SN2
36. RAVNI DABAR, pl. dom - RUJIČIN KUK, 946 m - KUKALINE
VU-1h30', DP-2 km, VR-370 m, T-SN2
37. DABARSKA KOSA - PRŽINE - BADANJ, sedlo - »PRPA«, pl. dom.
VU-1h30', DP-4 km, VR-220/130 m, T-SN1
38. RAVNI DABAR, pl. dom - DABARSKA KOSA - JELINIČA PLAN - SINOKOS - VELINAC, 965 m
VU-2h40, DP-7 km, VR-250/150 m, T-SN1
40. JELINIČA PLAN - SOLINE - BUDAKOVO BRDO, 1317 m
VU-1h10', DP-2 km, VR-320 m, T-L3

ISHODIŠTE KARLOBAG

41. KARLOBAG - STANIŠTA - ŽIVA VODA - KUČIŠTA - DOŠEN OGRADE - DABARSKA KOSA - RAVNI DABAR, pl. dom
VU-4h20', DP-8,5 km, VR-925/150m, T-N1
42. KARLOBAG - STANIŠTA - ŽIVA VODA (ili BUDACI) - BUDAČKA STRANA - VELINAC, 965 m
VU-3h40', DP-6 km, VR-965 m, T-SN3

STAZE ZA TERENSKO SKIJANJE

1. »PRPA« - STUPAČINOVO - HOTEL VELEBNO - ŽDRILO, prijevoj - TANKA KOSA - OŠTARIJSKA VRATA (Ura, Kubus) - »PRPA«
DP-7 km, VU-2h, VR-50 m, T-lako
2. »PRPA« - PRPIĆ POLJE - STUPAČINOVO - MEDVEĐI KUK - LJUBIČKO BRDO, 1320 m - RIPIŠTE - HOTEL VELEBNO
DP-8 km, VU-3h, VR-400 m, T-teško
3. »PRPA« - OŠTARIJSKA VRATA (Ura, Kubus) - TANKA KOSA - JELARJE, 1179 m - Skijaška staza - HOTEL VELEBNO
DP-4,5 km, VU-3h, VR-250 m, T-srednje teško
4. »PRPA« - PRPIĆ POLJE - VELIKI PAPRATNJAK - DABARSKA KOSA - RAVNI DABAR, pl. dom - CRNI DABAR - VRŠELJCI - STUPAČINOVO - »PRPA«.
DP-16 km, VU-6h, VR-500/600 m, T-teško

STAZE ZA BRDSKI BICIKLIZAM

1. »PRPA« - STUPAČINOVO - HOTEL VELEBNO - ŽDRILO - RAVNA DRAGA (Konjsko) - SUŠANJ CESARIČKI - DABARSKA KOSA - VELIKI PAPRATNJAK - PRPIĆ POLJE - »PRPA«
DP-21,2 km, U-560 m
2. »PRPA« - PRPIĆ POLJE - VELIKI PAPRATNJAK - DABARSKA KOSA - KUKALINE - POLOŽINE, š. k. - KALANJEVA RUJA - TISOV VRH, rask. - JADIČEVAC - LJUBIČKO BRDO - STUPAČINOVO - HOTEL VELEBNO - »PRPA«
DP-36,8 km, U-430 m
3. »PRPA« - BASAČA - PRPIĆ POLJE - STUPAČINOVO - HOTEL VELEBNO - ŽDRILO - KUBUS (Ura) - »PRPA«
DP-10,4 km, U-240 m
4. »PRPA« - SUŠANJ - DUBOKO - JELINIČA PLAN - SKORPOVAC - KUGINA KUĆA - POLOŽINE - KALANJEVA RUJA - JADIČEVAC - STUPAČINOVO - »PRPA«
DP-47,5 km, U-750 m

PLANINARSKE OBILAZNICE

VELEBITSKI PLANINARSKI PUT

Velebitski planinarski put (VPP) u svojoj prvoj varijanti otvoren je 1969. godine, a nakon Domovinskog rata ponovno je u upotrebi od 17. lipnja 2000. s nešto promijenjenom trasom. Izrađen je Dnevnik puta i značka kao priznanje za prijelaz staze. Staza je označena slovom V, ima 17 kontrolnih točaka (KT), a dugačka je oko 100 km. Dnevnik i vodič naručuje se u Hrvatskom planinarskom savezu (Kozarčeva 22, Zagreb). Na prostoru Baških Oštarija i Dabarskih kukova postavljene su sljedeće KT: Bačić kuk, Ravni Dabar i Baške Oštarije.

PLANINARSKI PUT VELEBNO

Planinarski put »Velebno« - PPV osnovali su PD »Zagreb-Matica« (1. 7. 1984.) i PD »Visočica« iz Gospića po ideji akademika Sergeja Forenbachera. Put je nazvan imenom nekadašnjeg hotela podignutog na Baškim Oštarijama 1940. Obilazi Dabarske kukove (srednji Velebit) i zahvaća početak južnog Velebita (Veliki Sadikovac). Ima 8 KT (Bačić kuk, Bačić dubila, Došen dabar, Ravni dabar, Crni dabar, Kiza, Ljubičko brdo i Veliki Sadikovac), a može se obići za dva dana. Dnevnik puta i vodič naručuje se kod osnivača HPD »Zagreb-Matica«.

HRVATSKA PLANINARSKA OBILAZNICA

Hrvatska planinarska obilaznica (HPO) ima ukupno 135 KT. Na području Baških Oštarija nalaze se sljedeće KT: Budakovo brdo, Velinac, Bačić kuk, Kiza, Ljubičko brdo, Metla i Veliki Sadikovac. Dnevnik puta naručuje se u Hrvatskom planinarskom savezu (Kozarčeva 22, Zagreb).

Kuk Čelina

foto: Jagoda Munić

OŠTARIJSKA PLANINARSKA OBILAZNICA

Obilaznicu je uredilo i markiralo Planinarsko društvo »Visočica« iz Gospića. Ima četiri kontrolne točke: KT-1 Kubus, KT-2 Basača, KT-3 Badanj oštarijski i KT-4 Ljubičko brdo. Nakon obilaska dobije se značka. Obilaznica se može proći za oko 4-5 sati. Dnevnik obilaznice može se nabaviti u planinarskom domu »PRPA« ili u HPD »Visočica« u Gospiću.

POUČNA STAZA TEREZIJANA

Javna ustanova »Park prirode Velebit« uredila je poučnu stazu na staroj austrijskoj cesti Terezijani s početkom na Baškim Oštarijama (iza stare škole). Staza prelazi preko sedla Ždrila i spušta se prema Konjskom gdje i završava. Postavljeno je sedam informativnih ploča (povijest staze, o Velebitu, biljni i životinjski svijet, o klimi, geologiji, život na Velebitu nekad i danas i dr.). Uz stazu su postavljeni koševi za smeće i klupe za odmor. Sve informacije daje Javna ustanova »Park prirode Velebit«, Kaniža bb, 53000 Gospić, tel: 053/560 450, fax. 053/560 451, e-mail: velebit@gs.tel.hr, <http://www.pp-velebit.hr>.

Igra svjetla i sjene (Pogled sa srednjeg Velebita na Pag)

foto: Zlatko Smerke

DOVRŠENA GREBENSKA MARKACIJA OD FILIPOVA KUKA DO KUKALINA

VLADO PRPIĆ, Baške Oštarije

Od polovice ožujka ove godine HPD »Prpa« s Baških Oštarija ponosi se još jednim značajnim ostvarenjem, jednom od najatraktivnijih planinarskih staza danas u Hrvatskoj. Uz puno uloženog truda ostvaren je san o putu koji spaja gotovo sve dabarske i oštarijske kukove. Nedavnim markiranjem dionice Žuti kuk - Vranji kuk dovršena je grebenska staza koja omogućava planinarima neprekinut obilazak stjenovitih vrhova od Filipova do Bačić kuka.

Vodeći računa o ekološkoj važnosti ovog vapnenačkog masiva, a

Vranji kuk

foto: Vlado Prpić

Žuti kuk

foto: Vlado Prpić

zbog sve većeg broja posjetitelja, izbjegnuta su koliko je god bilo moguće biljna i životinjska staništa i opasnija mjesta, čime nimalo nije umanjen doživljaj osebujne ljepote.

Krenemo li od istočne strane Žutoga kuka, staza najprije prati njegovo podnožje u smjeru zapada kroz rijetku šumu pretplaninske bukve, a zatim i kroz šumu crnoga graba, bijeloga jasena, lijeske, lipe i oskoruše. Dio puta do Meralovih vrata vodi i škrapastim terenom, koji uz malo opreza nije osobito zahtjevan. Uspon na strmi Vranji kuk s ove njegove istočne strane ne preporučuje se (osim ako niste penjač), jer se na sam vrh ionako ne može stići. Odatle se uz južnu stranu kuka najprije kratko spuštamo, a zatim penjemo na zaravan zapadno od razlomljenog masiva, desetak metara nižu ali jedino dostupnu. Ova se dionica prelazi za oko sat vremena.

Biološku raznolikost Dabarskih kukova ne čine samo brojne biljne vrste i ptice koje tu gnijezde, već i poskoci, pa to valja imati na umu. Grebenska staza po kukovima, podsjetimo se, počinje podno Filipova kuka s puta za Metlu u

Pogled duž Dabarskih kukova (od Filipova kuka prema Bačić kuku)

foto: Vlado Prpić

Crnim potocima, pa vodi u smjeru Ljubičkog brda, gdje se spaja s već postojećim putom koji vodi do Karline plane preko istoimenog kuka. Do Prpić kosice možemo pored ili preko Medvjedeg kuka. Odatle, međutim, vodi nova markacija na Vršeljke i Špiljić planu, do koje se može i cestom. Preko kuka Špiljić plane silazi se na Alaginic, odakle su obnovljene zaboravljene markacije na Grabar, a zatim i na Pećicu. Slijedi Kiza i s nje nova markacija na Žuti odnosno Vranji kuk. Do Škrbine (od škrbavo) su grabovi šumarci (grabarja) i travom gotovo do vrha obrasli grebenski kučeljci (manji kukovi). Osobito je dojmljiv Široki kuk s jedinstvenim vidicima na kukove prema sjeveru, unutrašnjosti srednjeg Velebita i svim Dabrima.

S Procipa (sedla s uskim prolazom) počima uspon na Butinovaču, a za njim slijedi spust na Dabarsku kosu, dok nas desno preko bukovog doca vodi staza u Ravni Dabar. Kuk Čelina je planinarima odavno poznat, međutim Rujičin kuk je tek od prošle godine dostupan. Iako je teško pristupačan, ipak se na njega može stići s dvije strane.

S druge strane šumske ceste prvi su kukovi Kukalina, a na jedan od njih, onaj uz kuk u Visibabi, članovi HPD »Prpa« su također pronašli i označili zanimljiv prilaz. Uspon na još nekoliko kukova je moguć, no bez suglasnosti Komisije za planinarske puteve HPS-a, a i zbog stalnog obitavališta medvjeda u Koritima unutar Kukalina,

neće se dirati ovaj prostor. Predtrasiran je najkraći put na Bačić kuk iz Bačić dulibe uz Samogred, ali će i ta staza pričekati neko drugo vrijeme.

Velikom broju hrvatskih planinara Dabarski su kukovi dobro poznati, jer su vrlo pažljivo obilježeni, pa začuđuje odluka uredništva časopisa »Hrvatski planinar« da objavi članak dr. Nenada Vađića s nizom netočnih podataka (upravo o Dabarskim kukovima) u 3. broju. Ne treba kvariti divotu našeg Velebita, svi ga hrvatski planinari jednako vole, a HPD »Prpa« će i dalje brinuti o Baškim Oštarijama i Dabarskim kukovima. Danas se Baške Oštarije pretvaraju u planinsko-turistički centar, a okolni vrhovi zajedno s Dabarskim kukovima zasigurno će dovršetkom ove staze još više oduševljavati njihove posjetitelje.

Žuti kuk i Kiza

foto: Vlado Prpić

MARKIRATI ILI ZAŠTITI - PITANJE JE SAD

Urednički komentar

U posljednje vrijeme u časopisu »Hrvatski planinar« objavljeno je više članaka o području Baških Oštarija i Dabarskih kukova, a i desetak stranica ovoga broja posvećeno je tom dijelu Velebita. Takva povećana zastupljenost nije slučajna: u tom se području naglo razvija planinarstvo i planinski turizam, te je doslovno svakim danom sve više planinarskih i drugih mogućnosti. Već površni pogled na shemu markiranih putova uz članak Zlatka Smerkea u ovome broju uvjerit će svakoga koliko je razvijena mreža putova oko Baških Oštarija, a prateći popis potvrdit će da to područje pruža bezbrojne mogućnosti kako klasičnim planinarima, tako i alpinistima, transverzalcima, biciklistima, a i posjetiteljima bez planinarskih interesa. Planinarska ponuda nedavno je dopunjena i grebenskom stazom duž Dabarskih kukova, koja je također predstavljena u ovom broju. Na svoj način je, već više godina dio oštarijske ponude i časopis »Lički planinar«, u kojem je većina priloga posvećena zanimljivostima tog područja, a uskoro iz tiska izlazi i zemljovid Dabarskih kukova.

Razlog više da posvetimo toliko prostora u ovome broju Baškim Oštarijama je Dan hrvatskih planinara koji će se ondje održati 14. i 15. lipnja. Tom prigodom bit će otvorena nova planinarska kuća »Vila Velebita«, koju ubrzano uređuje PD »Željezničar« iz Gospića. Bit će to još jedna novost na Baškim Oštarijama.

U trećem ovogodišnjem broju HP objavljen je u rubrici »Pisma čitatelja« članak dr. Nenada Vadića »Poštedite nas, molim...« koji progovara također o stanju na području Dabarskih kukova, ali na drugačiji način. Taj je prilog, očekivano, izazvao povećano zanimanje čitatelja i oprečne reakcije, otvorivši pitanje je li markiranje novih putova, otvaranje novih obilaznica, podizanje planinarskih kuća, vođenje ljudi u planinu i uopće propagiranje planina: a) otkrivanje nepoznatih ljepota te doprinos razvitku zaostalog brdskog turizma i planinarstva u nekom području, ili b) štetno i nepoželjno narušavanje prirodnog sklada.

Odgovor na to pitanje nije jednoznačan. Ne samo na Velebitu, svake se godine markiraju kilometri nepotrebnih i nelogičnih putova jer netko zaželi imati »svoju« stazu, »svoju« obilaznicu, »svoje« vrh. Razumljivo, to je mnogo zanimljivije i privlačnije nego održavanje starih, dobro uhodanih putova. Posljedica toga je da su mnogi važni putovi zapušteni, broj novih stalno raste, a planinarske karte i vodiči brzo postaju nepouzdana. Mnogi o tome ne razmišljaju kada trasiraju i markiraju nove staze, ali će spremno - i s pravom - prigovoriti da su nam zemljovid i vodiči puni netočnosti, a markacije zapuštene. Komisija za planinarske putove HPS

ulaže mnogo napora da poveća red i za svaki novi put, nakon ocjene opravdanosti izda suglasnost, no to je izuzetno teška zadaća kad je tako jednostavno kupiti dvije kantice boje i početi u planinu. O teškoćama s kojima se susreće ta Komisija, već su više puta u HP pisali Zdenko Kristijan i Tomislav Pavlin, a ovdje možemo samo ponoviti da se od svakoga društva koje markira putove očekuje da intenzivno surađuje s HPS.

No, može se postaviti sve i na drugačije osnove. Može se opravdati i posve suprotan stav da je svako otvaranje novih putova doprinos razvitku planinskog turizma i planinarstva. Često se govori kako našem turizmu nedostaju popratni sadržaji i raznolikost ponude. U tom kontekstu molo bi se reći da je primjer Vlade Prpića s Baških Oštarija daleko napredniji od uobičajenog hrvatskog shvaćanja turizma koje se sastoji uglavnom samo od brojanja noćenja i iskorištenih kreveta u ljetnoj sezoni: osnovao je planinarsko društvo kroz koje organizirano provodi planinarske škole i koje ima 140 članova, podigao je planinarske kućice koje odišu neuobičajenom duhovitošću i maštovitošću, osigurao raznolikost sadržaja u njihovoj okolini (botanički vrt), upozorio na stanje Kubusa i založio se za njegovu obnovu (kulturno djelovanje), a znade i da bez sustavne promidžbe sve to ne bi imalo mnogo smisla.

Svatko, naravno, ima pravo između ova dva koncepta prihvatiti onaj koji mu je osobno prihvatljiviji, pristupačniji, bliži - ili zauzeti neki treći stav. No, unatoč svestrano upućenim kritikama prema Uredništvu HP, treba razumjeti da Urednički odbor i urednik nemaju pri odabiru priloga pravo suditi čije je djelovanje dobro ili loše, jesu li markacije prevelike, previše guste, potrebne ili nisu. Zadaća časopisa je da informira čitatelje o tome što se zbiva, educira o tome što je lijepo u našim planinama i da svima, koji to čine na doličan način, bude omogućeno da iznesu svoje doživljaje, dojmove ili mišljenja.

Uz Skupštinu HPS-a koja će se održati u subotu 24. svibnja u Zagrebu i Dan hrvatskih planinara, najvažniji planinarski događaj prije ljetne sezone, bit će organizirani uspon na Dinaru, koji će se ove godine održati 28. i 29. lipnja. U posljednje vrijeme mnogo je truda uloženo i u afirmaciju Dinare kao najvišeg vrha u Hrvatskoj, no to područje još nije ni približno toliko planinarski pristupačno kao Oštarijsko. Kamo sreće da se i tamo nađe entuzijazma, volje i suradnje da Dinara postane lakše dostupna kako domaćim, tako i brojnim stranim planinarima, jer ona to kao najviša planina u Hrvatskoj svakako zaslužuje.

ZRNO DO ZRNA

Iz ljubavi prema planini do najvišega vrha

VERICA THUNE KOSTELIĆ, Zagreb

Živimo u sadašnjosti, mislimo iz prošlosti, jer povijest je učiteljica života, nastavljamo budućnosti, jer su sve tri dimenzije sastavnice vremena koje se ulijevaju u ocean vječnosti. Budućnost je nepredvidljiva, ali je sadašnjost uzbudljiva. Čovječanstvo prolazi svoj put, a čovjek svoje drame.

No postoje mogućnosti svetih spoznaja. To su iskustva kada nam se čini da je čovjek izašao iz sebe i nadmašio ono ljudsko moguće.

Ljudi posjeduju veliku intelektualnu i duhovnu energiju. To su sakrivena blaga koju ima svaki čovjek na svoj način, jednostavno da ih doradi ali ne samo za sebe nego i za druge.

To ljudsko moguće možda je uspjelo Janici i Ivici. Što reći kad je sve već poznato i rečeno? Počelo je iz ljubavi prema planini. Otac prenosi ljubav djeci, a on je usvaja od svoga oca i tako nastaje povijest u malom. Obitelj Kostelić bila je brojna. Prabaka je imala 13. djece od kojih je jedan Janičin i Ivičin djed. Odrasli su u oštrom podneblju Gorskog kotara u velikoj obitelji, svaki je na neki način morao izboriti svoje mjesto, ali i raditi za zajednicu kojoj je pripadao. Tako su se stjecale radne navike, ali i čvrstoća i zdrava kor-

jenitost. Živjelo se u okruženju prirode i sve radosti života događale su se povezane s prirodom. Odatle i potreba da se ljubav za prirodu prenese od oca na sina, a dotakne unuke.

Trebalo je ugrađivati i osluškiivati, trebalo je čekati. Samo Bog zna kada i u kojem trenutku su zaživjeli talenti i kada je sve krenulo s nekim ciljem.

Zrno do zrna. Sve te godine živjelo se zatajno i težački, bez potpore i podrške. Planina je postala njihov drugi dom i nije se moglo natrag. Medvednica gdje su stjecali svoja prva kondiciona iskustva, ostala je do danas njihova ljubav u koju se uvijek sa zahvalnošću vraćaju.

Zrno do zrna pogača. Svako zrno nosi u sebi potencijale mukotrpnog i dugotrpnog zalijevanja i rada u kojem se i nije morao nazirati ishod a kamoli uspjeh. Ali ljubav i entuzijazam dodali su ono što je zrnu neophodno potrebno. Tako je ustrojučena snaga provalila iz maloga zrna i sve pretvorila u smisao i strast. Završilo je na vrhu, u trijumfu radosti u kojem nije bilo mjesta negativnom porivu.

Zrna koja su izrasla iz kamenitog tla održavala su se samopouzdanjem i odrazila u svojoj čistoći i samoprijegoru na licima Janice i Ivice.

Osmjeh pobjednika

iz albuma obitelji Kostelić

KAKO SAM NAUČIO GLEDATI SLIČICE NA ZIDU

MIRO LAY, Đakovo

Negdje između Gradiške i Slavonskog Broda veliki debeli mjesec toga 17. veljače, oko 18 sati, izronio je iz oblaka. Zatim je nestao, pa se ponovno pojavio. Igrali smo se neko vrijeme, autocesta se rastegla, mjesec se nadvio nad nju. Stavio sam u kasetofon Vangelisa i upustio se u listanje onog što je prošlo pored mene u ova dva dana. Velebit, snijeg, tišina, osjećaj beskraja i slobode.

Iza Cresa sunce spektakularno završava svoj dnevni obilazak. Oprašta se do sutra. Crveno se pretapa u ljubičasto, nevjerojatna predstava velikog umjetnika. Vjetar sudjeluje u igrokazu noseći snijeg i led prema moru. Bura. Ovaj puta samo za mene, nigdje nema nikoga, fiksiram taj zalazak kao da ga nikad nisam vidio, minus desetak, vjetar, sunce na zalasku, boje, toplina zavižanskog doma, poneki zvuk s kata, Ante živi svoj život.

Prisjetio sam se dijapozitiva. Prisjetio sam se tih sličica koje mogu vratiti dio prošlosti i oživjeti djeliće ljepote. Sličice koje izazivaju sjetu, smijeh i plač, divljenje i užitek. Ako se znademo uživjeti, ako možemo uploviti u taj svijet dubokih i teških osjećaja iz daljine, iz svijeta koji je nekada bio stvaran. Ponovno obojiti nešto što smo doživjeli, vidjeli ili osjetili, neke drage ljude, planine koje su nas zadivile, oživjeti trenutke koji su nam nešto značili ili ih još uvijek priželjkujemo.

Sjećam se kako sam naučio gledati te sličice i kako sam naučio uživati u njima. Sjedili smo u starom domu na Jankovcu (Dom je izgorio, pa je obnovljen, u ratu je opustošen, sad je opet borba za oživljavanje...), kasno je navečer, vrijeme je to kada Jankovac nije bio baš posjećen, jedna od brojnih faza pustinje. Unatoč tome, za nas je to

Nad oblacima

foto: Miro Lay

bilo vrijeme kojeg ćemo se sjećati. Često smo dolazili i osjećali se kao kod kuće. Ostajali smo do jutra, ne jednom. Slušajući dobar mjuz i gledajući sličice na zidu. Često nas je čika Miro (pokojni doajen osječčkog planinarstva Miro Matošević) nalazio u dvorani, u vrećama, ujutro. Opet ste tjerali kera, govorio je. Ponekad se i ljutio, ali vjerujem da mu je i bilo drago da smo klapa, da smo planinari i da volimo sve to.

Jednog dana u svibnju, bila je nedjelja popodne, trebali smo kretati prema Drenovcu, najbližem selu, sat hoda od doma, odakle je oko pet kretao zadnji autobus za Osijek. Padao je snijeg, u dvorani je topla kaljeva peč širila toplinu, a s druge strane Tangerine Dream uvlačili su se pod kožu i vodili me u neslućene svjetove. Po zidu su šibali zadnji dijači tog dana. Gledajući taj gusti snijeg u svibnju, slušajući zvukove koji su me vodili negdje daleko i slike koje su mi prodirale u dubinu duše, zajedno s nekoliko dragih ljudi oko sebe, naučio sam kako gledati dijapozitive. Tog trenutka sam poželio nikada ne otići, ostati tako s njima, u tim slikama, s tim zvukovima i cijediti iz sebe posljednji smijeh i suzu. Ali, otišli smo. Odjurili smo na taj bus, odjurili iz tih trenu-

taka. Samo ponekad se vratimo, nakratko. Mnogi nikad više. Neki nekad.

A ja, svaki put gledajući sličice iz planina, gledajući lica, smijeh, prisjećajući se djelića vremena provedenih s tim ljudima, osjetim plimu u sebi. Uživam, svejedno bih li plakao ili osjećao hrpu radosti.

Ražalosti me, uvijek ponovo, kad vidim ljude koji se ne znaju uživjeti u tu ljepotu koju si povećamo na zidu. Zašto to uopće činimo? Meni je to bio i ostao vrhunski doživljaj, replika onog doživljaja u planini, samo na način da sjedim opušten, slušajući zvukove koji nose, uživajući do kraja u zamrznutim trenucima u kojima nisam mogao uživati tako dugo i smireno u samom usponu ili druženju. U planini ti kratki odsječci vremena budu bljeskovi, ponekad prođu i nezapaženo, a ovdje su zabilježeni, ovjekovječeni. Uživajmo u njima! Naučimo kako se to radi! Budimo otvoreni, zaljubljeni, ako je moguće!

Nedavno me poznanik prodrmao: Moraš si kupiti novu makinu, digitalnu, ovo tvoje je prošlost. Možeš to spremi na CD, pogledati na ekranu, kvaliteta se ne gubi itd. A dijapozitivi? A skupina sličnomišljenika, klapa koja udobno zavaljena u nekoj planinarskoj kućici, a neka zajednička suza?

Zavižan, ujutro sljedeći dan, zavladaše su druge sile. Budim se uz još toplu peć, a vani urnebes. Poluzatrpami prozori, minus 14, vidljivost nikakva, planovi kopne i nestaju, počinjem razmišljati kako ću dolje i kada. Pričekati? Tko zna?

Slike od sinoć još su u mojoj glavi bistre i svježije, ali jutrošnja stvarnost me zaokupila i traži me cijelog. No, ostajem pri onom da su dijapozitivi na zidu nešto što neće zamijeniti ništa još dugo, dugo. Radi čovječnosti, ljubavi i ljepote!

A sad krećem kući, na put, na ples s vjetrom i pahuljicama, s vjerom da će anđeli opet pobijediti.

SKUPŠTINA HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA 24. SVIBNJA 2003.

U subotu 24. svibnja 2003. održat će se u Domu grafičkih radnika Hrvatske (Ulica Breščenskoga 4 u Zagrebu) XXIII. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza. Skupština će biti vrlo sadržajna i značajna za budući rad planinarskog saveza, jer je u dnevnom redu analiza rada Saveza u razdoblju od 1999. do 2003., izbor novih dužnosnika HPS za iduće 4 godine (2003-2007), izmjene Statuta HPS te niz drugih važnih pitanja za hrvatsku planinarsku udruhu.

Službeni pozivi svim društvima upućeni su koncem travnja, no i ovim putem pozivamo dužnosnike planinarskih društava, klubova, saveza i stanica GSS da planiraju svoje prisustvo 24. svibnja na Skupštini HPS, kako bi Skupština mogla pravovaljano odlučivati o daljnjem razvitku naše krovne nacionalne organizacije.

Prema odluci koju je donio Glavni odbor HPS 2002. godine, a potvrdio Glavni odbor 2003. godine, na Skupštini HPS će biti svečano dodijeljena pri-

znanja zaslužnima za obilježavanje Međunarodne godine planina u Hrvatskoj. Na poziv za predlaganje planinara koji su doprinijeli Godini planina odazvala su se brojna društva i klubovi, a nizom kvalitetnih prijedloga potvrdila da su Godinu planina iskoristila za pojačano predstavljanje sadržaja i ciljeva planinarstva, raznolikosti i ljepota planina te potrebe da se trajno zaštite i očuvaju njihove prirodne vrijednosti. Popis planinara kojima će na Skupštini biti uručena priznanja i značke za doprinos u Godini planina, objavljujemo u prilogu.

Na Skupštini će također biti dodijeljene i Spomenice svim članicama HPS-a (društvima, savezima i stanicama GSS. Dodajmo tome da će posebna priznanja primiti i Hrvatski olimpijski odbor, Ministarstvo prosvjete i športa, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja RH te Hrvatski Telekom.

Alan Čaplar

PRIZNANJA POVODOM MEĐUNARODNE GODINE PLANINA

1. Adamek, Žarko, Samobor
2. Adamović, Luka, Ivanić Grad
3. Anić, Zdenko, Zagreb
4. Atanasić, Mladen, Senj
5. Bajcer, Biserka, Krapina
6. Bajs, Damir, Zagreb
7. Bakšić, Ana, Zagreb
8. Barbić, Rastko, Dubrovnik
9. Belavić, Mirko, Senj
10. Berljak, Darko, Zagreb
11. Biličić, Mato, Zagreb
12. Bistrović, Magdalena, Čakovec
13. Bjedov, Boris, Zagreb
14. Blažević, Franjo, Mrkopalj
15. Bojić, Joško, Split
16. Božić, Stipe, Split
17. Buljan, Boris, Sinj
18. Burilović, Ivan, Donja Kaštela
19. Bušelić, Stipe, Makarska
20. Butala, Dubravko, Karlovac
21. Ceraj, Zdravko, Zagreb
22. Cindrić, Igor, Sisak
23. Čanić, Tomislav, Gospić
24. Čapljar, Alan, Zagreb
25. Dlouhy, Gordana, Zagreb
26. Dlouhy, Milovan, Zagreb
27. Domišljanović, Darko, Konjščina
28. Đorđević, Dragoslav, Varaždin
29. Erceg, Drago, Makarska
30. Farkaš, Ljerka, Zagreb
31. Ferina, Slavko, Zagreb
32. Gabrić, Goran, Split
33. Gašnjević, Donat, Zagreb
34. Glagović Jagoda, Zagreb
35. Gobec, Željko, Zagreb
36. Gomzi, Zoran, Zagreb
37. Graberšek, Bolto, Mali Lošinj
38. Grubanović, Mladen, Zagreb
39. Grundler, Darko, Kutina
40. Gustović, Đuro, Bjelovar
41. Hadžiselimović, Edo, Zagreb
42. Hanžek, Dragutin, Zagreb
43. Hanžek, Stjepan, Zagreb
44. Horaček, Stanislav, Mrkopalj
45. Hornung, Krunoslav, Belišće
46. Horvat, Vladimir, Varaždin
47. Horvat, Vlado, Zagreb
48. Horvatić, Željko, Varaždin
49. Horvatin, Dunja, Oroszlavje
50. Houška, Mladen, Zelina

Diploma kakva će se dodijeliti članicama HPS

51. Hudorović, Zdenko, Pakrac
52. Japirko, Mladen, Split
53. Jembrek, Stjepan, Križevci
54. Jung, Josip, Osijek
55. Juras, Ante, Šibenik
56. Jurinjak, Ladislav, Kutina
57. Kahle, Vesna, Zagreb
58. Karaman, Mirjana, Dubrovnik
59. Kodžoman, Jure, Sinj
60. Kolaček, Julius, Daruvar
61. Kraljević, Hrvoje, Zagreb
62. Kranjec, Alojz, Konjščina
63. Kranjec, Ivan, Konjščina (posthumno)
64. Kristijan, Zdenko, Samobor
65. Lemić, Ana, Gospić
66. Lodeta, Zlatko, Varaž. Toplice
67. Lovreček, Dražen, Jastrebarsko
68. Lovrić, Antun, Požega
69. Luš, Darko, Zagreb
70. Majnarić, Josip, Zagreb
71. Marcuiš, Franjo, Čakovec
72. Margitić, Bernard, Zagreb
73. Morović, Valter, Zadar
74. Mesić, Miroslav, Pleternica
75. Mlinac, Matija, Zagreb
76. Mlinarić, Vladimir, Zagreb
77. Muža, Zvonko, Zagreb
78. Nemeč, Vlatko, Zagreb
79. Nikolin, Sofija, Split

80. Novak, Vladimir, Samobor
81. Novosel, Franjo, Jastrebarsko
82. Oreb, Dragana, Split
83. Pavešić, Miljenko, Ogulin
84. Pavlenjak, Zvonko, Pakrac
85. Pavlin, Tomislav, Zagreb
86. Pejša, Josip, Kaštel Kambelovac
87. Perić, Ankica, Šibenik
88. Perišić, Zlatko, Varaždin
89. Petrekanić, Antun, Karlovac
90. Poje, Dražen, Zagreb
91. Pokorni, Slavko, Daruvar
92. Poljak, Željko, Zagreb
93. Prizmić, Vinko, Split
94. Prpić, Vlado, Baške Oštarije
95. Rihtarić, Milivoj, Varaždin
96. Sliepčević, Zvonimir, Zagreb
97. Sor, Vladimir, Zagreb
98. Staničić, Ljudevit, Zagreb
99. Starčević, Ante, Karlovac
100. Šeparović, Branko, Zagreb
101. Šoš, Mijo, Slavonski Brod
102. Šošarić, Cvjetko, Ivanec
103. Špralja, Đenka, Zagreb
104. Šulentić, Vlatko, Daruvar
105. Šupak, Davor, Hahličići
106. Šuprina, Josip, Lipik
107. Tadin, Ivo, Kaštel Kambelovac
108. Tkalac, Berislav, Županja
109. Tomerlin, Slavko, Zadar
110. Topić, Tvrtko, Drniš
111. Trabe, Bogomir, Čakovec
112. Trošelj, Drago, Našice
113. Vračar, Vedran, Zagreb
114. Vukušić, Ante, Zavižan
115. Zajec, Vladimir, Zagreb
116. Žučko, Dragutin, Zagreb

Značka u znak zahvale za doprinos obilježavanju Godine planina

IZGORJELA PLANINARSKA KUĆA »IMBER« NA OMIŠKOJ DINARI!

Požar koji je 24. ožujka planuo u Podašpilju i nošen jakom burom opustošio istočnu stranu Omiške Dinare, prešao je prijevom na Carevoj Gomili i nastavio se spuštati suprotnom stranom planine prema Omišu i na svom harajućem putu potpuno je uništio planinarsku kuću »Imber« na 650 metara nadmorske visine.

Planinarska kuća »Imber« je prvobitno bila lovačko sklonište, koje su pred petnaestak godina izgradili omiški lovci, uz pomoć prijatelja, zaljubljenika u prirodu. Nekoliko godina nakon izgradnje skloništa počelo je djelovati omiško planinarsko društvo i tada su ga lovci velikodušno ustupili planinarima na korištenje i održavanje. Uskoro se taj prostor s otvorenim ognjištem pod prevjesnom stijenom i kosim krovom od borovih trupaca učinio premalenim, pa su ga članovi PD »Imber-Mosor« iz Omiša s istočne strane produžili, a sa zapadne prigradili još jednu prostoriju s ležajevima

Od planinarske kuće nije ostalo ništa

foto: Ivica Kodžoman

za 20-ak osoba, tako da je prošle godine sklonište dobilo status planinarske kuće.

Opožarena šuma na Omiškoj Dinari

foto: Ivica Kodžoman

Sa skloništem u borovoj šumi, u blizini izvora Borak u kojem ima vode tijekom čitave godine, prekrasnim vidikom na srednjedalmatinske otoke i blizinom grada, Imber je postao omiljeno mjesto za izlete, ali i višednevni odmor planinara iz svih krajeva Hrvatske. Sklonište je bilo opremljeno svim potrebnim pokućstvom za boravak, pripremu jela i moglo je udobno primiti dvadesetak osoba. Bilo je otvoreno svakom posjetitelju na korištenje, neovisno je si je stigao najaviti, otkuda je i u koje je doba dana ili godine došao.

Nažalost, požar uzrokovan po tko zna koji put neodgovornim ponašanjem mještana Podašpilja, potpuno je uništio našu omiljenu kuću na Imberu.

Vicenco Bartulin

IGOR JELINIĆ NOVI PROČELNIK KOMISIJE ZA SPELEOLOGIJU HPS

Igor Jelinić, rođen 5. srpnja 1964. u Karlovcu, grafičar po struci, speleolog je s velikim međunarodnim iskustvom. Od 1981. do 1983. bio je član SO PD »Dubovac« u Karlovcu i njegov tajnik 1983, od 1984-1985. član i potpredsjednik Speleološkog društva »Myotis Myotis« u Karlovcu, od 1985. do 1989. član SO HPD »Željezničar« u Zagrebu, od 1990. do 1993, kada je boravio u Rimu u Italiji, bio je član i »Speleo Club Roma«, a od 1993. ponovno je član SO HPD »Dubovac« u Karlovcu, kojemu je od 1994. do 2000. bio pročelnik. U veljači ove godine postao je pročelnik Komisije za speleologiju HPS, pa je to prilika da ga predstavimo.

Speleološki pripravnik postao je 1982., speleolog 1985. (značka broj 91), a od 2002. i formalno speleološki instruktor, jer već niz godina na speleološkim školama svoje znanje prenosi na mlade naraštaje. Član je stanice GSS u Karlovcu.

Igor ima bogato iskustvo u istraživanju dubokih jama, od kojih su mnoge u inozemstvu. Od značajnijih spustio se 1983. i 1987. u Ponor kod Rašpora u Istri (-361 m), 1984. i 1987. u Ponor na Bunjevcu na Velebitu (-534 m), 1986. u jamu Puhaljku na Velebitu (-320 m) i 1995. Sima Tony u Španjolskoj (-300 m). 1987. u jamu Klementina I (-269 m), Klementina III (-333 m), Klementina IV (-300 m) na Velebitu, 1987. i 1988. u Brezno pri Leški planini u Sloveniji (-534 m), 1989. u jamu Munižabu na Velebitu (-448 m), 1992. u Grotta degli Urli (-567 m) u Italiji, 1992. i 1993. četiri puta u Abisso la Vettica (-360 m) i dva puta u Grotta di Monte Cucco (-380 m) u Italiji, 1993. u jamu Cul di Bove u Italiji (-520 m), 1994. 1995, 1996. i 1997. u Ledenu jamu u Lomskoj dulibi na Velebitu (-514 m). U Meksiku se 1997. spustio u jamu Cueva de la Venta (-403 m), jamu Aite Fresco (-520 m) i jamu Cueva dos puentes (-446 m). Odmah nakon Meksika 1997. spustio se u jamu Abisso Consolini (-600 m) u Italiji. U Slovačkoj jami 1998. godine (spustio se na -438 m). U 2000. i

2002. sudjelovao je u istraživanju jame Amfore na Biokovu, istražene do dubine od 790 m, najdublje jame Biokova. Spustio se i u jamu Olimp (-531 m) na Velebitu, a sa slovačkim speleolozima 2001. spuštao se u jamu Meduzu na sjevernom Velebitu, duboku 707 m.

U Lukinu jamu spuštao se 1994. dva puta, najprije do -450 m, a onda do dna na -1349 m (4 dana). Ekspedicije na kojima je sudjelovao bile su: 1986. Picos de Europa, u Španjolskoj, kao član hrvatske ekspedicije; 1993. Mali me Gro-pa, u Albaniji kao član talijanske ekspedicije; 1995. ponovno Picos de Europa, u Španjolskoj, kao vođa ekspedicije i 1997. Rio la Venta, u Meksiku, kao član talijanske ekspedicije.

Tijekom veljače i ožujka 1999. godine vodio je Hrvatsku ekspediciju »Chiapas 99« u Meksiko gdje je istraženo više od 3 km novih špiljskih kanala. Zajedno s talijanskim speleolozima, koncem 2001. i početkom 2002. sudjelovao je u speleološkoj ekspediciji u Laos. Početkom 2002. sa zagrebačkim, karlovačkim i francuskim speleolozima, i sada u ožujku 2003., s karlovačkim i francuskim speleolozima, spustio se u jamu Jean Bernard u Francuskoj, 930 m duboko.

Do sada nezabilježen rezultat u Hrvatskoj speleologiji ostvario je Igor u 1999. godini kada se u razdoblju od tri mjeseca spustio tri puta ispod 1000 m dubine u tri različite jame. U svibnju se spustio u jamu Figliera-Corchia u Italiji (-1198 m), zatim početkom srpnja u Črnlesko brezno ili Velika sbrega u Sloveniji do 1003 m dubine, a na ekspediciji u Slovačku jamu, krajem srpnja, spustio se na 1190 m. Igor je jedini hrvatski speleolog koji se spustio dublje od tisuću metara u 4 različite jame.

Zajedno sa članovima SD »Karlovac«, sudjeluje kao urednik u izdavanju karlovačkog speleološkog časopisa Speleo'zin (do sada je izašlo 15 brojeva).

Vlado Božić

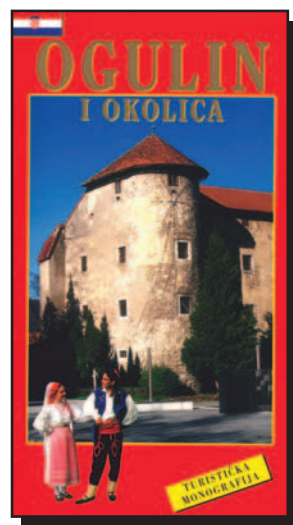

POZIV VODSTVIMA SVIH DRUŠTAVA: DOSTAVITE PODATKE ZA JUBILARNU KNJIGU

U jubilarnoj knjizi »Hrvatsko planinarstvo« koja će izaći u povodu proslave 130-godišnjice organiziranog planinarstva u Hrvatskoj bit će sažeto prikazan rad svakog pojedinog društva u Hrvatskoj od osnivanja do danas. Kao izvor podataka poslužile su nam razne vijesti objavljene u časopisu »Hrvatski planinar« od 1898. do danas. Opaženo je da za većinu društava postoje velike faktografske praznine, pa molimo vodstva društava da nam u vlastitom interesu dostave osnovne podatke o svom radu. Radi ujednačenosti ovdje objavljujemo kao uzorak prikaz jednog društva koji je nastao sažimanjem opsežnijeg gradiva. Poželjno je što više podataka, a zadatak je naše redakcije da ga uobličimo. Pozivamo također sva društva da nam dostave svoje znakove (logotipe). Materijal se može dostaviti na adresu HPS ili izravno autoru knjige (Željko Poljak, Vlaška 12, 10000 Zagreb, fax 01/48-16-558, e-mail: zeljko.poljak@zg.hinet.hr).

UZORAK

PD »BILO« u Koprivnici osnovano je 6. lipnja 1950. Prvi predsjednik bio je Franjo Stanić, tajnik Stanko Šafar. 10. siječnja 1951. osnovan je alpinistički odsjek. Društvo prestaje djelovati 1956, a rad obnavlja na poticaj ing. Ante Kvaternika 18. studenoga 1973. Za novog predsjednika je izabran ing. A. Kvaternik. Najduže je bio predsjednik (1975-1998) dr. Milivoj Kovačić. Društvo je 1975. uredilo kuću na Pesku, organiziralo je godišnje Susrete na Bilogori (1980-83), stotinjak izložba i isto toliko predavanja po školama, poduzećima i na Radio Koprivnici, trasiralo je Koprivnički planinarski put (tiskano je 5000 dnevnika), obilježilo najviši vrh na Bilogori (Stankov vrh), objavilo 7 brojeva časopisa »Planinar« i 44 broja časopisa »Bilogorski planinar«. Od 1975. ima u gradu društvene prostorije. Po broju mladih članova bilo je dugo vremena prvo u Hrvatskoj. *Literatura: Naše planine 1973, 284; Hrvatski planinar 1989, 85; časopis Bilogorski planinar 1980-1997, br. 1-44.*

VODIČ PO OGULINU I OKOLICI

Ogulin je planinarima odavno srcu prirastao kao polazište za Klek i Bijele stijene, pa će ih obradovati da je nedavno tiskana lijepa turistička monografija »Ogulin i okolica«. Dodamo li tome da su njezini autori planinari - Miljenko Pavešić i Ankica Puškarić - bit će odmah jasno da je u knjizi planinarstvo dostojno zastupljeno, i riječju i slikom. Knjiga je džepnog formata 24 x 12 cm, ima 72 stranice, stotinjak slika u boji i, što je osobito korisno, plan grada i četverobojni zemljovid okolice, dakako, s unesenim markacijama na Klek i oko Bjelolasice. Može se dobiti u Turističkom uredu u Ogulinu po cijeni od 50 kuna ili naručiti na telefon 047/532-278. Za narudžbe od 10 i više primjeraka, cijena je 35 kuna.

prof. dr. Željko Poljak

STAŠO FORENBAHER & TIMOTHY KAISER: SPILA NAKOVANA - ILIRSKO SVETIŠTE NA PELJEŠCU

Stašo Forenbaher, speleolog i dr. arheologije, zajedno s kolegom po struci Timothyem Kaiserom iz Kanade predstavljaju nam dio naše predpovjesti u obliku knjige pisane znanstveno i popularno. Obradeno je razdoblje života tijekom prvog milenija prije Krista našeg

dijela južnog Jadrana, gdje su živjeli i ratovali Grci, Iliri i Rimljani. Knjiga je pisana tečno i zanimljivo tako se pročita u jednom dahu.

Na jednostavan način objašnjeno je što je arheologija i kojim se danas znanstvenim metodama služi. Obrađeni su nalazi iz špilje Nakovane (na Pelješcu kažu spila, a ne špilja), temeljem kojih je utvrđeno da je, u razdoblju od sredine 4. do sredine 1. stoljeća prije Krista, u špilji bilo ilirsko svetište. Tragova boravka Ilira na poluotoku, posebno na njegovom najzapadnijem dijelu, ima više. Naročito je mnogo gradina, ostataka naselja, osmatračnica i grobova, a tu je i ovo svetište.

Špilja Nakovane bila je poznata arheolozima još od kraja 19. st, a razna iskapanja obavljena su u ulaznom dijelu špilje i tijekom 20. st. No, značajno otkriće ostvareno je tek u ljetu 1999. otkopavanjem namjerno zatrpanog prolaza kada je otkriveno novih četrdesetak metara špiljskih kanala. Na oko 30 m od ulaza, uz bijeli stalagmit u obliku falusa, nađeno je mnoštvo kera-

mike i drugih predmeta pomoću kojih su autori knjige rekonstruirali događaje vezane uz špilju. Nađeni predmeti, sama špilja, neposredna okolica špilje i šire područje poluotoka čine cjelinu i njihovim proučavanjem stječe se slika života u tom dijelu današnje Hrvatske pred više od dva milenija. Istraživanje ove špilje i njene okolice značajan je doprinos poznavanju naše kulturne baštine, koji trebamo njegovati i čuvati.

U istraživanju su preko svojih institucija sudjelovali arheolozi iz Zagreb, Splita, Dubrovnika i Toronta. Donacijom financijskih sredstava najviše su pomogli Audrey i David Mirvish iz Toronta a raznu drugu pomoć dale su institucije u kojima rade arheolozi. Značajnu pomoć pružili su i sami Pelješćani.

Ova knjiga formata 12x22 cm, tiskana na 138 stranica finog papira, pisana dvojezično hrvatski i engleski, sa 89 crteža i slika u boji, polutvrđih korica, predstavljena je 27. ožujka 2003. u knjižnici »Bogdan Ogrizović« u Zagrebu.

Vlado Božić

SUSRET UREDNIKA »PLANINSKOG VESTNIKA« I »HRVATSKOG PLANINARA«

U Otočcu na Krki 21. ožujka održan je zanimljiv susret: sastali su se urednici dvaju planinarskih časopisa, »Planinskog vestnika« i »Hrvatskog planinara«. Reviju Planinske zveze Slovenije predstavljali su glavni urednik Vladimir Habjan i njegov zamjenik Andrej Stritar, a časopis HPS glavni urednik Alan Čaplar, članovi Uredničkog odbora Vesna Holjevac i Faruk Islamović, te članica Komisije za promidžbu i izdavaštvo HPS Ana Ivković. Susret je ostvaren nakon internetske prepiske između urednika PV i HP, kao rezultat dogovora da se planinarsko-urednička iskustva razmijene i u izravnom razgovoru.

Razgovaralo se u vrlo srdačnom i prijateljskom, iskrenom, pa čak i zabavnom tonu. Iz prve ruke doznali smo niz uredničkih iskustava i tajni, koje nam mogu uvelike pomoći kako u redovnoj pripremi HP, tako i u planiranju daljnjeg razvitka našeg časopisa. Susret s urednicima »Planinskog vestnika« ukazao nam je istodobno i koliko su dra-

gocjena neka naša dostignuća i položaj našeg časopisa u hrvatskom planinarstvu, a po zanimanju za naš način rada očito je da su i urednici PV sa sastanka ponijeli niz korisnih zapažanja. Obostrano je iskazana spremnost za daljnju razmjenu iskustava i suradnju, pogotovo oko pripreme priloga o tuđim planinama. Takvo razvijanje dobrih međunarodnih odnosa može biti primjer i za druge planinarske djelatnosti.

Alan Čaplar

Susret urednika PV i HP (Vesna Holjevac, Alan Čaplar, Andrej Stritar, Vladimir Habjan, Faruk Islamović)

foto: Ana Ivković

SLAVKO MARJANAC (1922-2003)

Zauvijek nas je napustio Slavko Marjanac, utemeljitelj i prvi predsjednik Komisije za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske. Bio je jedan od prvih članova prve poslijeratne planinarske udruge - Planinarskog društva »Zagreb«, osnovanog 1948., i jedan od osnivača Speleološke sekcije (SS) u njemu 15. studenog 1949.

Rođen je 7. travnja 1922. u Osijeku. U Zagrebu je 1943. završio Domobransku akademiju, ali ga vojnički poziv nije zanimao pa je za dalji život zarađivao crtanjem. Kao crtač radio je u nekoliko filmskih poduzeća, a najdulje u Zagreb-filmu odakle je 1982. otišao u mirovinu. Svojim radom stekao je status filmskog umjetnika. Na 14. međunarodnom Festivalu animiranog filma, održanog 2000. u Zagrebu, za svoj doprinos crtanom filmu dobio je počasnu diplomu.

Svoje crtačke sposobnosti pokazao je i izradom speleoloških nacrti koji i danas služe za primjer mladima. Bio je dobar organizator, pa je bio tajnik SS u PD »Zagreb« (1949-1950), tajnik SS PD »Željezničar« (1950-1953) i pročelnik (1953-1956). Prvi je započeo sustavno arheološko i paleontološko iskapanje u špilji Veternici i 1951. bio članom Komisije za zaštitu te špilje. Kada je 1954. osnovano Speleološko društvo Hrvatske (SDH) kao vrhovna speleološka udruga u Hrvatskoj, bio je njegov član (1954-1957) i tajnik. Preimenovavši Referadu za špiljarstvo u Komisiju za speleologiju PSH bio je na njenom čelu do 1958. Uz sve te dužnosti bio je aktivan i na terenu posjećivanjem i istraživanjem špilja i jama. Posjetio je gotovo sve planine u Hrvatskoj, a više njih u Sloveniji, Srbiji te u Bosni i Hercegovini, i špilje u njima. Posjetio je ili istražio oko 220 špilja i jama. Bio je prvi čovjek u Hrvatskoj koji svladao izravnu okomicu od 200 m - u jami Čudinki 1957., dubokoj 203 m.

Bio je prvi organizator speleološkog školovanja u Hrvatskoj. U Zagrebu i špilji Veternici organizirao je 1956. prvi (dvodnevni) Speleološki seminar, a 1957. u

Ogulinu Prvi republički speleološki tečaj u trajanju od 8 dana, kojima je bio vođa, predavač i instruktor.

U SS PD »Željezničar« inicirao je 1953. izlaženje prvog hrvatskog (onda i jugoslavenskog) speleološkog časopisa Speleolog, kojemu je do 1958. bio glavni i odgovorni urednik. Zahvaljujući razmjeni za časopis, koji sada slavi 50 godina izlaženja, Speleološki odsjek (Marjanac je 1956. naziv SS promijenio u SO) ima najbogatiju speleološku biblioteku u Hrvatskoj.

Godine 1973. Slavko Marjanac je proglašen za počasnog člana SO PD »Željezničar«.

Teško je nabrojiti sve što je Slavko Marjanac tijekom svog života učinio za speleologiju u Hrvatskoj. Treba, međutim, podsjetiti da je njegov rad bio pionirski. U danima velike poslijeratne materijalne oskudice i nedostatka bilo kakvog uzora u speleologiji svojom inicijativom i domišljatošći speleologiji je dao pravi smisao. Jer, svi su članovi tek osnovanih SS imali volju baviti se speleologijom, ali je malo tko znao kako. On je osim posjećivanja (razgledavanja) špilja uveo njihovo istraživanje (mjerenje i crtanje) i dokumentiranje istraživanja. U SS osnovao je arhivu speleoloških nacrti, kartoteku špiljske faune, biblioteku, filmoteku i dr. Kao sredstvo za postizanje cilja u rukovođenju je uveo dogovor, tako da je svatko sa zadovoljstvom obavljao svoju dužnost.

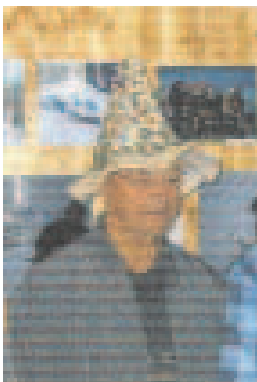
Svojim pionirskim radom dao je velik doprinos speleologiji u Hrvatskoj pa je tijekom života bio više puta nagrađivan. Najveće hrvatsko speleološko priznanje - diplomu i plaketu »Dr. Josip Poljak« primio je 1984. na Devetom jugoslavenskom speleološkom kongresu u Karlovcu.

Umro je 30. ožujka 2003. od kratke i teške bolesti. Opširniji životopis objavljen mu je u HP, 11-12, 1996, str. 342-343. Hvala mu za sve što je učinio za speleologiju u Hrvatskoj.

Vlado Božić

prof. IVAN KRANJEC

Dana 14. ožujka 2003. godine, zauvijek nas je napustio dragi prijatelj prof. Ivan Kranjec, doajen zagorskog planinarstva, čovjek koji je generacijama učenika usađivao ljubav prema prirodi i ljepotama planina. Naš Ivo, kako smo ga zvali, svojim je riječima, postupcima i planinarskim radom nesebično poticao druženja i trajna prijateljstva, ne samo u matičnom društvu već i među planinarima diljem Lijepe Naše. HPD »Gradina« iz Konjščine izgubilo je jednog od najaktivnijih i najvrednijih članova.

Ivan Kranjec Rođen je 13. srpnja 1933. godine u Goričancu, Donja Zelina. Kao mladog nastavnika životni put ga je doveo u Konjščinu gdje je zasnovao i krasnu obitelj. Cijeli svoj radni vijek bio je prosvjetni djelatnik, posebno obožavan i cijenjen od svih generacija učenika.

Svoje planinarsko djelovanje započinje 1978. godine u HPD »Milengrad«, Budinščina gdje je član do 17. ožujka 1983., kada prelazi u HPD »Gradina«, Konjščina. Svaki trenutak slobodnog vremena posvećuje planinarstvu, čemu doprinosi njegova radna svestranost i posebni smisao za organizaciju. Više godina u okviru Društva vodio je foto sekciju te održavao tečajeve kojima je većem broju mladih planinara usadio ljubav prema planinarskoj fotografiji. Kao organizator rada sa mladima, neprocjenjivo je zaslužan za omasovljenje članstva Društva i uključivanje djece školskog uzrasta u planinarstvo.

Naš Ivo je dao veliki doprinos i na realizaciji i obilježavanju Planinarskog puta »Konjščina-Ivanščica«.

Među svima nama poznat kao čovjek vještih i znalačkih ruku, aktivno je sudjelovao u uređenju društvenih prostorija čije će zidove vječno krasiti i panoi koje je s velikom ljubavlju stvarao. Njegove vrijedne ruke, želja i ljubav prema planinama i prirodi ovjekovječene su radnim akcijama na Rossijevom skloništu, bezbrojem radnih sati na izgradnji i uređenju doma na Grebengradu i drugim akcijama.

Za svoj nesebični rad na razvoju Društva i planinarstva uopće, zaslužno je dobio priznanja HPS-a i to brončani znak 1991., srebrni znak 1997. i zlatni znak 2002. godine. Također, zaslužno su mu više puta dodijeljena priznanja Društva. Godine 2002. za angažman na organiziranju 20. obljetnice Društva, 45. sleta ZPP-a i 2. susreta planinara Krapinsko-zagorske županije dodijeljeno mu je posebno priznanje Planinarskog saveza Krapinsko-zagorske županije.

Iako je na saznanje (u bolesničkom krevetu), da je od strane Društva nominiran za priznanje HPS-a povodom Međunarodne godine planina, u ushićenju i radosti nesebično rekao da će to biti priznanje cijelom njegovom Društvu, uručenje istog na žalost svih nas nije stigao dočekati.

Našeg Ivu vječno ćemo pamtiti kao čovjeka koji je svoj život utkao u ljepote prirode, u planine, u svoje učenike i uvijek toplim riječima u sve nas koji smo ga poznavali.

Darko Domišljanović

JURE BRKLJAČIĆ S OŠTARIJA

Među mnogim planinarskim kućama koje su izgorjele, počevši od »starog« Tomislavovog doma 1934. pa do nedavno izgorjele kuće na Omiškoj Dinari, nipošto se ne bi smjelo zaboraviti i izgorjelo planinarsko sklonište HPS na Baškim Oštarijama (izgorjelo je zbog nepažnje hrvatskih vojnika 3. veljače 1992.). S tim skloništem u uskoj je vezi Oštarijac Jure Brkljačić jer je to bila njegova rodna kuća, a iznajmio ju je Savezu kad se stalno nastanio u Zagrebu.

Kada sam trasirajući VPP 1969. godine tražio po Oštarijama mogućnost za planinarsko sklonište, naišao sam na Juru, koji je bez mnogo razmišljanja pristao da

nam iznajmi svoju kuću na deset godina. Nezaboravna je bila njegova izjava kad smo pri sastavljanju ugovora došli do pitanja najamnine: »Kako mogu tražiti najamninu od ljudi koji vole moj Velebit?!« Ne samo to, nego je ljeti, kad je boravio u toj kući, bio vrlo susretljiv i gostoljubiv domar, a po isteku deset godina potpisao je produženje na još deset godina. Sjećamo ga se kao kršne ljudine koja je na prvi pogled znala zastrašiti pridošle planinare, ali tko ga je jednom upoznao ostao mu je zauvijek prijatelj. Nema više njegove kuće, nema više ni Jure - umro je 9. listopada 2002. godine.

prof. dr. Željko Poljak

POHOD »KOLIJEVKOM HRVATSKE DRŽAVNOSTI«

U organizaciji HPD »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca održan je 8. i 9. ožujka 2003. tradicionalni pohod putom »Kolijevkom hrvatske državnosti«. Pohod je bio posvećen 10. obljetnici izgradnje planinarske kuće »Pod Kolu-drom« i Danu grada Kaštela.

Dan grada Kaštela, a ujedno i Dan Društva je 4. ožujka, na dan kada je 852. godine knez Trpimir izdao darovnicu u Bijaćima (crkva sv. Marte prva je KT). U Trpimirovoj se darovnici prvi put spominje ime Hrvat, a njome se osniva i prvi samostan (dakle i prva škola) u Hrvatskoj, blizu Solina u Rižinicama.

Na pohodu »Kolijevkom hrvatske državnosti« sudjelovalo je 160 planinara (»Željezničar« Zagreb 33

Zajednički ručak s pogledom na more

foto: Josip Pejša

planinara, »Kamenar« Šibenik 28, »Cincar« Livno 55, »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac 39, PK »Split« 4 i »Kozjak« Kaštel Sućurac 1). Za uspješan obilazak dodijeljeno je 20 medalja, a najmlađi nositelj ovog priznanja je sedmogodišnji Luka Mihaljević (HPD »Željezničar«, Zagreb). Prvi je dan priređen ručak za sudionike »Kolijevke«, koje je uz nazočnost gradonačelnika Kaštela Ante Sanadera pozdravio predsjednik HPD »Ante Bedalov« Josip Pejša i otvorio stalnu postavu jaslica kraj planinarske kuće »Pod Kolu-drom«.

Josip Pejša

DANI »KAMENARA«

Ovogodišnji Dani HPD »Kamenar« iz Šibenika obilježeni su u znaku 2003. - Međunarodne godine čistih voda. Tradicionalno, manifestacija je obilovala raznovrsnim i zanimljivim programom, a trajala je od 21. do 27. ožujka ove godine. Dani »Kamenara« započeli su otvaranjem izložbe planinara Željka Zorića, slikara-amatera, koji se predstavio s trideset akvarela s motivima mora i rodnog Šibenika. Na otvaranju izložbe u Studiju Galerije Sv. Krševana okupio se velik broj posjetitelja, planinara i građana. Željku je ovo, uz tridesetak kolektivnih, treća samostalna izložba. Pobudila je zanimanje Šibenčana i dobro je primljena.

Planinarska kuća »Pod Kolu-drom« foto: Josip Pejša

Drugog dana, 22. ožujka, na Svjetski dan zaštite voda, upriličen je, u suradnji s Nacionalnim parkom »Krka«, posjet Skradinskom buku. Planinari su razgledali sve zanimljivosti i turističke sadržaje ovog dijela Nacionalnog parka, a onda su nastavili pješice uz tok Krke do Skradina. Dobrodošlicu im je priredio skradinski župnik don Ante Lovrić-Caparin i pokazao Nadžupsko-opatsku knjižnicu koja posjeduje vrijedne raritetne knjige i inkunabule.

U nedjelju, 27. ožujka, organiziran je izlet za članstvo i građanstvo Krčićem nizvodno, od Suhopolja do Topolja. Preko stotinu izletnika uživalo je u ljepoti snijegom pokrivena Dinare, u netaknutoj i čistoj prirodi Krčića i bjelini Topoljskog buka. Izlet je završio posjetom poznatoj knjskoj tvrđavi i domjenkom u Domu Hrvatske vojske »Kralj Zvonimir«. Dani »Kamenara« zaključeni su Smotrom najboljih planinarskih dijapozitiva u utorak, 26. ožujka, u gradskom muzeju. Smotra je okupila deset natjecatelja iz sedam planinarskih društava, a najboljima su proglašeni Zoran Knezović iz HPD »Mosor« iz Splita, Mladen Japirko iz PK »Split« i Josip Matić-Doc iz PD »Promina« iz Drniša. Njima su pripale i prigodne nagrade koje je osigurao Nacionalni park Krka, a svi su sudionici dobili diplomu.

Kažimo na kraju da je manifestacija bila popraćena prigodnom brošuricom, a u promidžbu Društva i planinarstva uključili su se gotovo svi šibenski mediji.

Ante Juras

GOSPIĆKI PLANINARI NA MOSORU

Početak ožujka 54 člana PD »Željezničar« iz Gospića organizirala su vrlo uspješan i sadržajan izlet na Mosor. Tom prigodom za mlade je održan dio praktične nastave planinarske škole, a organizirana je i

Mladi na Mosoru

foto: Tomislav Čanić

DAN HRVATSKIH PLANINARA

Ove će se godine Dan hrvatskih planinara održati 14. i 15. lipnja na Baškim Oštarijama. Organizatori su Hrvatski planinarski savez i PD »Željezničar« iz Gospića. Tim povodom će kao domaćini gospićki planinari gostima iz cijele Hrvatske ponuditi dobar smještaj, zanimljive športske i zabavne sadržaje, te dvije planinarske ture:

Subota 14. lipnja. Do 10 sati predviđeno je okupljanje planinara i smještaj u privatni kamp »Velebit«, 200 m prije oštarijske crkve iz smjera Gospića. Nedaleko od kampa, prije potoka Ljubice nalazi se nova planinarska kuća »Vila Velebita«, koja će biti otvorena tom prigodom. Ako u kampu ne bude dovoljno mjesta za sve zainteresirane i prijavljene, domaćini će osigurati smještaj u športskoj dvorani hotela »Velebno«, a smještaj je moguć još i u Domu crvenog križa na Baškim Oštarijama, novoj planinarskoj kući »Vila Velebita« i planinarskom domu »Prpa«.

Nakon otvorenja planinarske kuće »Vila Velebita« u 10 sati održat će se sportska natjecanja (kružna trka 9 km, pikado, trčanje u vrećama). U 13 sati je ručak za prijavljene planinare, a u 14:30 kreće se na planinarsku turu starom Terezijanskom cestom od Baških Oštarija do Karlobaga (2 do 3 sata laganog hoda). Navečer će se održati natjecanje u povlačenju konopa, a nakon večere planirano je druženje uz logorsku vatru i ples do 24 sata.

Nedjelja, 15. lipnja. Ustaje se u 5:30, a u 6 sati polazi na planinarsku turu trasom Logorište - Ljubičko brdo - Medvjedi kuk - Stupačinovo - Logorište (ccokoa 5 sati hoda). Nakon toga održat će se zajednička svečanost i ručak, uz prigodni kulturno-zabavni program.

Prijave s naznakom naziva društva, broja sudionika, eventualne prehrane za prvi dan treba poslati najkasnije do 8. lipnja. Kotizacija za sudjelovanje je 20 kuna po osobi, a iz tih se sredstava podmiruju troškovi struje i vode u kampu i planinarskoj kući, troškovi nabavke pehara za pobjednike natjecanja i zajednički ručak. Kotizaciju treba uplatiti na žiro-račun broj: 2340009-1100147419 (PBZ). Ako netko od sudionika želi ručak ili večeru u subotu, treba također unaprijed najaviti u prijavi, a cijena svakog obroka iznosi 20 kuna. Oni koji se ne prijave za jelo, moći će ručati ili večerati po narudžbi, a po cijeni od 30 kuna po obroku.

Tomislav Čanić

dvodnevna planinarska tura. Prvog dana pošlo se iz Gornjeg Sitna do planinarskog doma »Umberto Girometta«, a nakon odmora i okrijepe, jedna se skupina popela do Velikog Kabla i grebenskim dijelom do Vickovog stupa, dok je druga skupina došla izravno od doma do Vickovog stupa. Sljedećeg dana gospićki mladi planinari popeli su se najprije na vrh Ljubljan, a potom se preko Lugarnice spustili do sela Žrnovnice.

Zanimljivo je da su gospićki željezničari na željezničkoj stanici susreli i svoje kolege iz zagrebačkog »Željezničara«, koji su pohodili tradicionalni planinarski pohod »Kolijevkom hrvatske državnosti« na Kozjaku.

Tomislav Čanić

IZLOŽBA SLIKA ZDENKE HAJNIĆ NA TEMU »PLANINAR«

U restauraciji »Dva goluba« u Zagrebu, Maksimirska 9, dana 9. travnja 2003. godine otvorena je 26. izložba slika dugogodišnje zagrebačke planinarke i poznate slikarice Zdenke Hajnić. Obzirom da dvadesetak slika iskazuju izražaj i neskrivenu ljubav autorice prema ljepotama prirode, planina, stijena, nadasve druženja i svemu što je lijepo, nije čudno da je naslov ove izložbe »Planinar«.

Slikarica Zdenka Hajnić rođena je 1948. godine u Farkašiću, Petrinja. Dvogodišnje školovanje slikara i trogodišnje kipara završila je u Likovnom centru, na Rokovom perivoju u Zagrebu. Slikarstvom se bavi od 1987. godine. Donator je niza slika za obnovu Hrvatske, u humanitarne svrhe, a opremila je i mnoge zdravstvene ustanove.

Poznavatelji Zdenkinog slikarstva vjerojatno će se složiti, da je najveća vrijednost njezinog slikarskog izražaja virtuosno zanimljiv stil, izražavanje odnosa prema doživljenoj okolini i vrlo precizno suočavanje svojih osjećaja sa prirodom. Posjetom ove izložbe, ne samo planinari i ljubitelji prirode i umjetnosti već i slučajni namjernici biti će zasigurno obogaćeni vidnim i doživljenim. I zato i ovog puta još jednom hvala našoj Zdenki.

Darko Domišljanović

PD »KAMENJAK« NA RIJEČKOM KARNEVALU

Kako se približavalo vrijeme maškaradnog ludila, članovi PD »Kamenjak« odlučili su sudjelovati na 20. Međunarodnom riječkom karnevalu 2. ožujka 2003. godine. Počelo se s pripremama maski, potrebnih materijala i ideja koje je trebalo prikazati na alegorijskim kolima. Vrijeme je brzo odmicalo i bilo je sve više na-

**Planinarski dom »Hahlići« na kotačima
na Riječkom karnevalu**

petosti hoće li sve to uspjeti i hoće li sve biti na vrijeme spremno. Ipak, dobili smo zeleno svjetlo, naziv »Planinorci« i redni broj 125 i provozali smo planinarski dom »Hahlići« središtem našega grada. Ludo smo se zabavljali, unijeli ugođaj i ljepotu planinarskog života u gradsku vrevu maškaradnog ludila. Sve zainteresirane pozivamo da sudjeluju iduće godine na veselom riječkom karnevalu.

Zlatko Miklaušić

POHOD NA DINARU 28. LIPNJA

Organizirani uspon na najviši vrh Hrvatske, Sinjal (1831 m) na Dinari, održati će se u subotu 28. lipnja. Pohod organiziraju Hrvatski planinarski savez, Stanica vodiča Split, Stanica GSS Split, te HPD »Sinjal 1831« iz Kijeve. Okupljanje sudionika bit će od 6 do 7 sati u selu Glavašu, kada započinje organizirani uspon. Pohod završava u 19 sati u Glavašu.

Pohod na Dinaru, ove će se godine održati 6. put. Informacije o pohodu mogu se dobiti u Hrvatskom planinarskom savezu, tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624.

Alan Čaplar

NOVI TELEFONSKI BROJ ZAVIŽANA

Planinarski dom »Zavižanu« na sjevernom Velebitu dobio je početkom ove godine novi telefonski broj: **053/89-10-089**. Stari brojevi više se ne mogu koristiti, pa sve planinare koji planiraju posjete Zavižanu, molimo da u svoje telefonske imenike pribilježe novi broj.

DOĐITE NA POHOD PO GORANSKOM PLAN. PUTU

Goranski planinarski put sa svojih 280 km jedna je od najduljih obilaznica u Hrvatskoj i najdulja o kojoj brine HPD »Zagreb-Matica«. Dvoje planinara našeg društva, Ivo Majnarić i pok. Olga Ladavac, prepoznali su ljepotu zapadnog dijela Gorskog kotara, te uz pomoć šumarija tog područja najprije trasirali i označili prvu i drugu dionicu GPP-a, a kako bi zaokružili put, markirali su i treću dionicu kroz njegov istočni dio.

Sa željom da predstavi i popularizira taj put, HPD »Zagreb-Matica« odlučilo je svake godine, druge nedjelje u lipnju, povesti zainteresirane na pohod duž GPP-a. Prošle smo godine održali prvi pohod od Severina na Kupi preko Lukovdola na brdo Litorić i završili ga u selu Plemenitašu. Na žalost, dan je bio kišan, ali se unatoč tome odazvalo preko stotinu planinara.

Ove će se godine pohod održati 8. lipnja. Trasa se nastavlja od Plemenitaša preko Orlove stijene (KT 3 GPP-a) i Okrugljaka (KT 4) do lovačke kuće »Lazice« u blizini sela Kutu. U Plemenitašu je Oblikovna likovna radionica sa stalnom izložbom, koju će planinari moći posjetiti prije početka pohoda u 9 sati. Do Orlove stijene trasa vodi pretežno makad. cestom kroz šumu, dok sa zadnjeg dijela puta pogled privlači slikovit stožac Okrugljaka. Orlova stijena je slikovita 300 metara visoka litica na čijem je gornjem dijelu vidikovac s lijepim vidikom na vijugavi tok Kupe, kuće slovenskih sela i brdo Kozicu s relemem.

Od Orlove stijene put se spušta kroz zaselak Razdrto do makadamske ceste (2 h od Plemenitaša). Tu će sudionici pohoda moći odabrati kraću (2,30 h) ili dulju varijantu (4 h). Kraća vodi desno cestom 25 minuta u Male Drage, dok se dulja šumskim putem uspinje 1 sat

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

na Okrugljak (886 m) i poslije spušta drugim putem 1 sat u Male Drage. Na vrhu je žig KT 4 GPP-a, a to je ujedno i kontrolna točka Hrvatske obilaznice. U Malim Dragama trasa pohoda odmah iza crkve skreće lijevo starijim putem za Vele Drage, a odande se preko slikovitih livada uspinje u Kute. Iz Kuta treba nastaviti za putokazom još 20 minuta prema kući »Lazica«. Blizu ceste PD »Vršak« iz Brod Moravica uređuje planinarsko sklonište, koje će se ubrzo moći koristiti. Kod kuće »Lazice« bit će kraj pohoda, a tu će se moći dobiti žig i čaj, te kupiti jelo i piće.

Kako bi olakšalo pristup trasi pohoda, HPD »Zagreb-Matica« organizirat će autobusni prijevoz iz Zagreba. Za one koji dolaze vlastitim autima, organizirat će se prijevoz autobusom iz Lukovdola u 8,30 sati do Plemenitaša, te od kuće »Lazice« u Lukovdol oko 17 sati. Pozivamo vas da uveličate naš pohod svojim sudjelovanjem, a zauzvrat ćemo vam predstaviti ljepotu kakvu još niste upoznali.

Jasna Kosović

Selo Vele Drage i brdo Okrugljak

foto: Jasna Kosović

Planika

Planika Pula d.o.o.

Trg kralja Tomislava 2

52000 Pula, Hrvatska

tel. 052-224-044

planika@pu.hinet.hr

<http://www.planika.si>

PLANINARSKA GOJZERICA

Koliko je planinarska cipela važan dio opreme, znade svatko tko se ozbiljnije bavi planinarenjem. Dobra planinarska cipela može »spasiti« planinarski izlet, dok loša cipela može sasvim upropastiti dobro zamišljen izlet. Kada se u planinarskim školama govori o opremi, upravo zato se planinarskoj cipeli daje prvo mjesto kao najvažnijem dijelu opreme za izlete u prirode i planinu.

Gojzerice koje nakon dugotrajnog hodanja izaziva žuljeve na nozi ili koje propuštaju vodu, sigurno nisu ono u čemu biste željeli planinariti.

Proizvođači planinarske opreme danas koriste vrlo kvalitetne materijale koji omogućuju da koža »diše«, tj. da se što manje znoji, a da istovremeno budu koliko je moguće nepropusni za vodu. Jeste li kada preskačući potok, slučajno ugazili u vodu? Začas ste izvukli nogu, ali bilo je već prekasno... stopalo vam je već bilo mokro, zajedno s čarapama i gojzericom. Dobra gojzerica ne smije dozvoliti da Vaša noga bude mokra.

Gojzerice iz serije Planika Trekking prave su planinarske cipele za Vas. Izaberete li Planika gojzerice, Vaše će noge ostati suhe zahvaljujući materijalu ComTec. Planika trekking gojzerice su hit u Europi.

Šafrani, foto: Mario Žuti

XENON HALOGENE 100lm

LED XENONNIEJUSCU'A 340h

MYO

DISTRIBUTER ZA HRVATSKU: »HIMALAYA SPORT« d.o.o.
Vrazova 8c, 42000 Varaždin, Tel./fax: 042/313-701
e-mail: himalaya-sport@email.hinet.hr

